

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Mexiko, Brazílie, Argentina – souboj o regionální
hegemonii v Latinské Americe**

Jan Valta

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

**Mexiko, Brazílie, Argentina – souboj o regionální hegemonii v Latinské
Americe**

Jan Valta

Vedoucí práce:

PhDr. Linda Piknerová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené zdroje a literaturu.

Plzeň, duben 2014

.....

Poděkování

Za cenná doporučení a rady při vypracovávání této práce, za obětovaný čas a ochotný přístup při průběžném konzultování postupu, a celkově za odborné vedení při tvoření této práce, bych na tomto místě rád poděkoval PhDr. Lindě Piknerové, Ph.D., děkuji.

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Teorie regionální hegemonie.....	11
2.1. Regionální hegemon	11
2.2. Vzestup nového aktéra–regionální mocnosti v mezinárodním systému ...	15
3. Historický vývoj a geopolitická komparace zemí.....	19
3.1. Mexiko	20
3.2. Brazílie.....	22
3.3. Argentina	26
4. Komparace zemí v ekonomické sféře	31
4.1. Společný faktor – ekonomické krize	31
4.2. Klíčové ekonomické integrační procesy.....	33
4.3. Současná ekonomická situace a hlavní ekonomické rysy zemí	38
5. Komparace zemí v sociálně-kulturní oblasti.....	44
5.1. Mexiko	44
5.2. Brazílie.....	47
5.3. Argentina	50
6. Závěr.....	53
7. Seznam zdrojů.....	56
8. Resumé.....	68

Seznam Zkratek

ATS – (*Antarctic Treaty System*) Smlouva o Antarktidě

BRICS – Uskupení Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Jihoafrické republiky

CAN – (*Comunidad Andina*) Andské společenství

CONEVAL – (*Consejo Nacional de Evaluación de la Política de Desarrollo Social*) – Státní úřad pro hodnocení sociálně-rozvojové politiky

FTAA – (*Free Trade Area of the Americas*) Celoamerická zóna volného obchodu

IBSA – Sdružení Indie, Brazílie a Jihoafrické republiky

IMF – (*International Monetary Fund*) Mezinárodní měnový fond

MERCOSUR – (*Mercado Común Del Sur*) Společný trh jihu

NAFTA – (*North American Free Trade Agreement*) Severoamerická dohoda o volném obchodu

NPT – (*Treaty of the Non-Proliferation of Nuclear weapons*) Smlouva o nešíření jaderných zbraní

OECD – (*Organisation for Economic Co-operation and Development*) Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

PAC – (*Programa de Aceleração do Crescimento*) Plán na zrychlení růstu

PAN – (*Partido Acción Nacional*) Strany národní akce

PEMEX – (*Petróleos Mexicanos*) Mexická státní společnost pro těžbu ropy

PRI – (*Partido Revolucionario Institucional*) Institucionální revoluční strana

UNASUR – (*Unión de Naciones Suramericanas*) Unie jihoamerických národů

WTO – (*World trade organization*) Světová obchodní organizace

1. Úvod

O nabytí bohatství, moci a síly usilovaly již první státní celky v dávné historii. Prosazování národních zájmů, vliv na mezinárodní scéně a zajištění bezpečnosti také vždy určovaly právě tyto charakteristiky. Svět a jeho uspořádání se neustále mění, a tak po dávných impériích coby prvních státních aktérech a následné dominanci evropských mocností přichází po rozpadu bipolárního mezinárodního systému nový fenomén, a sice regionální hegemonie. Tento koncept se dostává do povědomí s koncem studené války, kdy začalo docházet k emancipaci zemí, které již nespádaly pod vliv jednoho či druhého bloku bipolárního konfliktu, a mohly nezávisle na realitě studené války politicky, ekonomicky a kulturně růst. Státy označované jako regionální mocnosti se v současnosti stávají poměrně silnými aktéry v mezinárodních vztazích, když roste jejich vliv v mezinárodní politice a ekonomice.

Regionální hegemon, regionální mocnost, střední mocnost či země na vzestupu jsou pojmy, kterými odborníci v zásadě nazývají zemi, která je lídrem svého regionu a nejsilnějším článkem v dané oblasti. Jedním z takovýchto regionů je také Latinská Amerika. Státy Střední a Jižní Ameriky jsou dlouhodobě na ekonomickém vzestupu, a tak se jedná o region, se kterým je v budoucnu třeba počítat. Státy v této oblasti získaly v porovnání s ostatními koloniemi ve světě svou nezávislost na evropských kolonizátorech daleko dříve, formovaly se již po celé 20. století, a sdílejí v řadě ohledů velmi podobný historický vývoj. Země Latinské Ameriky disponují velkým ekonomickým potenciálem, jsou rostoucími ekonomikami, díky čemuž je celý region na neustálém vzestupu, a tak se Latinská Amerika stává vyhledávanou destinací pro investory a obchodní partnery. Země, která se stane regionálním hegemone, získává výsadní postavení, a díky nabytému politickému a ekonomickému vlivu může určovat další formování a směr regionu. Proto pokládám za přínosné věnovat se konceptu regionální hegemonie, v tomto případě v regionu Latinské Ameriky, jelikož dominantní země regionu bude mít i silný vliv na poli mezinárodní politiky.

Tato práce je komparativní studií tří vybraných zemí z regionu Latinské Ameriky, kdy *cílem práce je na základě vymezených komparativních kritérií vyhodnotit, která ze zemí má největší potenciál k tomu stát se regionálním hegemonem*. Zvolenými státy jsou Mexiko, Brazílie a Argentina, a to na základě jejich historicky silnému postavení a dalším faktorům, které jim dávají ambice stát se nejsilnější zemí v dané oblasti. Tyto země posouvá do popředí fakt, že vždy byly hlavními tahouny regionu. Jedná se o největší země jak teritoriálně, tak i ekonomicky, a právě to jsou primární předpoklady pro vznik regionální moci.

Mexiko, i díky své dlouhé hranici se současnou světovou velmocí – s USA, či díky hojným ropným nalezištím, kterými disponuje, se v současnosti stává jednou z největších ekonomik světa. Jedná se o zemi s více než 100 miliónem obyvatel, což ji činí největší španělsky mluvící zemí. Mexiko je jako jediné z komparovaných zemí členem OECD, tedy organizace sdružující nejvyspělejší ekonomiky světa, což také podporuje mexické ambice v této komparaci. V případě Mexika se tak jedná se o stát, se kterým je třeba počítat v mezinárodním dění, a rozhodně patří mezi kandidáty na pozici regionálního hegemona Latinské Ameriky. Brazílie jako stát s největší rozlohou, a současně s největším počtem obyvatel v regionu, taktéž nesmí chybět. Brazílie je největší portugalsky mluvící zemí, a již nyní je v pozici, kdy prosazuje své zájmy na mezinárodní úrovni. Dosahuje toho především díky silné participaci na integračním vývoji v regionu i mimo něj, kde se snaží zaujmout vůdčí roli ve vznikajících institucích. Tato rozlehlá země disponuje obrovským ekonomickým potenciálem a velikostí svého HDP patří mezi vůbec ekonomicky nejsilnější země světa. Třetí porovnávanou zemí je Argentina, která si v regionu Latinské Ameriky dlouhodobě drží status země s nejlepší životní úrovní. Jedná se o druhou největší zemi v Latinské Americe, která disponuje velkou surovinovou základnou a skvělými podmínkami pro zemědělství. Právě zemědělství je silnou stránkou Argentiny, jejíž ekonomika je zaměřena na export, a to hlavně směrem do Evropy. Tyto tři země jsou jasně nejvýznamnější v celém regionu, a tak byly vybrány pro tuto práci jako kandidáti aspirující na post regionálního hegemona.

Protože *výzkumnou otázkou, na kterou se předkládaná práce snaží najít odpověď, je, která ze zemí má nejbližší k pozici regionálního hegemonu*, je třeba tento fenomén představit a vymezit. Problematice regionální hegemonie se opakovaně věnuje řada autorů, ze kterých budu vycházet a čerpat (především Daniel Flemes, Detlef Nolte a Miriam Prys). V první části práce se tedy zaměřím na tento koncept, což považuji za zcela stěžejní a nezbytné pro předkládanou práci. Díky vymezení této teorie se mi dostane charakteristik, které by země pro dosažení pozice regionální mocnosti měla splňovat. Tyto charakteristiky se pak stanou porovnávanými kritérii pro předkládanou komparaci. Dále budu v práci pokračovat zkoumáním toho, jak srovnávané země naplňují tato kritéria konceptu regionální hegemonie.

Zkoumané atributy lze na základě jejich charakteru rozdělit do několika dílčích skupin, a to na geopolitické, ekonomické a sociálně-kulturní. Při geopolitické komparaci vybraných států budou sledovány zejména faktory jako velikost země co do rozlohy a počtu obyvatel, surovinové bohatství, nebo například výdaje na armádu. V ekonomické sféře budou komparovány především faktory jako vývoj HDP států, ekonomická integrace, a celková ekonomická situace zemí. V kapitole sociálně-kulturní komparace bude důraz kladen na ukazatele životní úrovně v zemi, chudobu obyvatelstva, úroveň vzdělávání a gramotnosti obyvatel, či sociální nerovnost v zemi. V samotném závěru této komparativní studie dojdeme ke zjištění, která ze zkoumaných zemí nejvíce splňuje charakteristiky regionálního hegemonu. Díky tomuto tak budeme moci predikovat, který z vybraných států má největší potenciál stát se lídrem Latinské Ameriky.

V českém prostředí je daná problematika řešena jen velmi omezeně, a proto českých zdrojů je jen velmi málo. Proto budu v předkládané práci vycházet ze zdrojů cizojazyčných, především pak z odborných článků, které jsou dostupné z akademických databází a odborných knihoven. Použity dále budou i internetové zdroje, a to zejména pro zjišťování konkrétních dat nejen z ekonomické oblasti zkoumaných zemí, ale také pro získávání informací ohledně

regionálních integračních uskupení. I když se jedná o španělsky a portugalsky hovořící region a komparované státy, půjde o anglicky psané zdroje. Práce by ovšem neměla být nikterak ochuzena, protože množství lokálních (a samozřejmě i ostatních) odborníků publikuje právě v angličtině, či se může jednat o odborné překlady. Možné nedostatky práce mohou vznikat v důsledku vymezování prvků regionálního hegemonu, jelikož problematika ohledně rolí a postavení států je velmi široká, a protože různé pojmy, se kterými autoři pracují, si jsou navzájem blízké a podobné, může právě zde docházet k určitému zmatení.

2. Teorie regionální hegemonie

2.1. Regionální hegemon

Pozice regionálního hegemonu je chápána především jako jakási role bezpečnostního garanta daného regionu. Aby regionální mocnost mohla tuto roli plnit, musí dojít k naplnění určitých požadavků, na nichž panuje mezi autory všeobecná shoda. Primárně platí, že regionálním hegemonem může být země, která splňuje kritérium dostatečné síly a vlivu, které jsou třeba pro schopnost plnění stabilizační a vůdčí role v regionu. Dále je nutné ze strany tohoto státu projevit zájem o plnění této role, a také poukázat na svou schopnost být lídrem regionu. Velmi důležitou podmínkou je pak uznání a přijetí této země jako regionální mocnosti ostatními státy daného regionu (Flemes 2007, s. 11; Nolte 2010, s. 891-892; Scholvin 2012, s. 19). Při zkoumání, zda daná země splňuje tyto požadavky, je nutné vycházet z kombinace několika teoretických přístupů k mezinárodním vztahům, neboť samostatně není žádná z teorií schopna vystihnout složitost této problematiky jako celku. Každý z teoretických přístupů totiž při snaze o vymezení konceptu regionálního hegemonu klade důraz na jiné charakteristiky, a tak nedokáže obsáhnout všechny náležitosti, které definují hegemonní stát (Nolte 2010, s. 883-884). Teoretických přístupů je celá řada, dále se větví, a při zkoumání této problematiky se navzájem prolínají. Pro správné a plné uchopení konceptu hegemonie je tedy nutné zohlednit klíčové elementy různých teoretických škol, o což se v předkládané práci pokusím, a budu tak zkoumat charakteristické prvky postu hegemonního státu vycházející z vícera různých teoretických konceptů.

Jelikož různé teoretické přístupy chápou moc odlišně, tak pro zjišťování, zda stát aspirující na pozici regionálního hegemonu disponuje dostatečnou mocí, vyzdvihují dva odlišné druhy zdrojů moci, a sice materiální a ideové. Je to realistické paradigma, které pro určování moci považuje materiální hodnoty za prioritní a klíčové. Hlavním znakem realistického myšlení je pak důraz na disponování státu s co možná největší vojenskou silou a surovinovými

kapacitami, a to aby žádná jiná země či aliance zemí nemohla být pro stát hrozbou. Takovéto uvažování o moci je označováno a chápáno jako tzv. hard power. V širším pojetí se na hard power a vojenské síle dále podílí demografické zdroje země, geografická poloha země, technologická úroveň daného státu, energetické zabezpečení apod. Materiální zdroje moci dle realistů také tvoří především ekonomické faktory, jako je silný kapitál země a kontrola trhu. Z realistické perspektivy jsou tedy hlavními sledovanými indexy určující materiální zdroje moci země např. rozloha a obyvatelstvo daného státu, přírodní bohatství země, výdaje na obranu státu a celková velikost armády, síla ekonomiky vyjádřená v HDP, dále Index konkurenceschopnosti státu, Giniho index nerovnosti příjmů, či Index lidského rozvoje (Destradi 2008, s. 13; Flandes 2007, s. 12; Prys 2012, s. 19-21).

Marxisticky založené přístupy zdůrazňující význam společnosti a ekonomie se s tímto realistickým pohledem shodují na skutečnosti, že hegemonii určuje ekonomická dominance dané skupiny či aktéra, ztvárněná hromaděním velkého množství jak surovinových tak finančních zdrojů. K tomu dochází na základě lepšího hospodaření a fungování firem a společností v daném hegemonním státě, než v ostatních zemích. Dle těchto teorií je hegemonie dále definována schopností zobecňování a promítání užších zájmů jednoho aktéra v systémové struktuře o více aktérech. Tyto teorie kladou důraz na sociální struktury dané historickým vývojem. Pokud tedy hegemon promítne své zájmy do obecně přijímaných norem a hodnot v regionu, které v určité míře vyhovují také podřízeným zemím, které je akceptují, dochází tak ke stabilitě a pořádku v regionu, které lze následně interpretovat za strukturální a sociální vývoj v regionu jako v celku. Teoretické přístupy vycházející z marxismu tedy kladou důraz na kontrolu povědomí a smýšlení v regionu, a kontrolu preferencí a zájmů podřízených zemí (Prys 2012, s. 21-23).

Opakem materiálních zdrojů jsou zdroje ideové, prosazované zejména liberálními teoretickými přístupy. Tyto zdroje moci mohou být považovány spíše za symbolické či až psychologické prvky. Základním principem zde je

předpoklad, že hegemonie je založena na následovnictví hegemonního státu ostatními zeměmi regionu. Důraz je kladen na shodování se a na sebekontrolu při výkonu moci, a dále na legitimitu a důvěryhodnost státu. Liberální teorie tedy chápou moc oproti realistům v širším pojetí, které Joseph Nye označuje jako tzv. soft power (Prys 2012, s. 23-25). Nye hovoří o opaku materiálních zdrojů, který představuje jako schopnost získat něco způsobem přitažlivosti, nežli nátlakem. Jedná se o politické ideje, kulturně-sociální normy a hodnoty země, které v dlouhodobém horizontu zvyšují její reputaci a vliv na mezinárodní politiku, a to v důsledku jejího dobrého příkladu společnosti. Jde tedy o ovlivňování a nastavování zájmů, preferencí a chování ostatních států na základě schopnosti hegemonu přimět tyto země přijmout jeho hodnoty. V regionu je tedy tvořen konsenzus hodnot a zájmů, který odráží hodnoty a zájmy hegemonu, ovšem také uspokojuje ostatní země regionu (Flemes 2007, s. 13-14; Nye 2009). Toto plně koresponduje s konstruktivistickým přístupem, jenž vychází ze sdílení myšlenek utvořených aktéry. Pokud tento princip přeneseme do zkoumání struktury nějakého systému, je tento systém formován převážně šířením hodnot a ideových zdrojů, nežli materiálních prvků moci. Tak dochází k nastolování a šíření mezistátní kultury, kde jsou pak přerozdělovány identity jednotlivým aktérům v systému. Tyto role jsou získávány interakcí s ostatními, především s významnými aktéry, a to pomocí socializace (viz níže). Role jednotlivých států v regionu pak určují a vysvětlují jejich chování. Klíčové tedy je, jak (v jaké roli či identitě) je daná země vnímána. (Thies 2008, s. 232-233). Do ideových zdrojů moci lze započítat i nástroje a způsoby prosazování zahraniční politiky státu, jako např. členství v mezinárodních organizacích a integračních procesech, participaci na misích OSN, přímé zahraniční investice, nebo různé způsoby diplomacie (Destradi 2008, s. 14; Flemes 2007, s. 13-14, 17; Scholvin 2012, s. 25).

Pro dosažení pozice regionálního hegemonu je třeba, aby nejen aspirující stát sám sebe vnímal jako hegemonu, ale také jej takto chápaly ostatní státy, stojící v rámci dané regionální struktury na nižším mocenském stupni. Také se nutně nemusí jednat o úmyslnou snahu a záměr státu získat a plnit tuto roli, ale

do této pozice jej může dosadit nějaký vnější aktér. S tímto se lze setkat především v důsledku post-studenoválečného mocenského vakua v některých regionech (Prys 2008, s. 8). Zvláštní důraz je kladen na požadavek uznání hegemonu ostatními státy, a jeho následování. To se často stává problematickým, a to z toho důvodu, že státy obecně nerady dobrovolně předávají vůdcovství jiné zemi. Nejčastěji tak činí z důvodu potřeby či nutnosti, a z důvodu uvědomění si své vlastní slabosti. Úroveň uznání hegemonu sekundárními zeměmi pak lze pozorovat např. na přijímání různých podob pomoci právě od hegemonního státu daného regionu, upřednostňování partnerství s ním před jinými externími státy, nebo zvyšování pravomocí a odpovědnosti hegemonního státu v sektorech jako finance či administrativa (Prys 2008, s. 9-10).

Vztahy mezi hegemonním státem a sekundárními zeměmi se mohou různit. Zájmy a způsob, jakým je hegemonní stát vůči ostatním zemím regionu naplňuje, určují, o jakou podobu hegemonie se jedná. To má dále vliv na legitimitu hegemonie a hlavně důsledky pro podřízené země. Pokud hegemon naplňuje pouze své zájmy, a to za pomoci nátlaku, vyhrožování a materiálních zdrojů, jedná se o „silnou“ či „tvrdou“ hegemonii. Hegemon si silou vytváří dominanci nad ostatními zeměmi, které mají jen zanedbatelný vliv na rozhodování v regionu (Destradi 2008, s. 15-16). Pokud hegemon prosazuje především své zájmy, ovšem upustí od nátlakových a výhrůžných prostředků, jedná se o „střední“ hegemonii. Ta je pro podřízené státy o mnoho přijatelnější. Cíle, normy a hodnoty zemí jsou zde více sdílené. Sekundární země v této formě získávají od hegemonního státu ekonomickou (někdy i vojenskou) podporu, např. ve formě půjček či rozvojové pomoci. Jedná se o systém, v němž hegemon ostatním zemím něco poskytuje, ovšem činí tak z toho důvodu, aby úspěšně dosáhl svých zájmů (Destradi 2008, s. 16-17). V tzv. „měkké“ formě hegemonie se vůdčí země snaží především o modifikaci a změnu zájmů ostatních států. Nedochozí k sankcím a nátlaku, nýbrž zde hegemon využívá proces socializace. To je dlouhodobý proces, který vede k přijímání hodnot a pravidel, které vymezuje hegemon, ostatními zeměmi. Dochází tak i ke sblížení vztahů mezi státy a spolupráce dále roste. Pouze tato forma hegemonie může dosahovat

plné legitimacy a souhlasu podřízených zemí s vůdčí rolí hegemonu (Destradi 2008, s. 17-18; Prys 2008, s. 10).

Hegemon se tedy snaží prosazovat a uskutečňovat své zájmy. Činí tak nátlakem a výhrůzkami, či benevolentněji prostřednictvím finanční a rozvojové pomoci, mediací konfliktů, a primárně zakládáním nových institucí. Regionální integrace pomocí zakládání nových společných institucí dává hegemonovi (ale i podřízeným státům) nové možnosti (Prys 2008, s. 10; Scholvin 2012, s. 20). Díky regionálním institucím hegemon posiluje své dominantní postavení. Dochází zde k rozdělování moci, kdy regionální mocnost si nárokuje tu největší, a tím utvrzuje své výsadní postavení v regionu. Integrace je tvořena za účelem zajištění dlouhodobé spolupráce, a tak hegemon v podstatě získává dlouhodobou kontrolu nad regionem. Hegemon touto formou také získává větší legitimitu a souhlas ostatních států, a může tak lépe a snadněji prosazovat své zájmy. Hegemon díky legitimní vůdčí roli daného regionu tak posiluje i svou pozici na globální úrovni, a může tudíž lépe aspirovat i na status mocnosti či velmoci mezinárodního systému. Region se integrací stává více stabilním, což hegemonovi opět zvyšuje kredit, a navíc se snižuje snaha o odpor a protesty proti hegemonovi ze strany sekundárních zemí. Pro podřízené státy integrace přináší jistou míru svobody, a to na základě nastolených principů při rozhodování v nově vzniklém uskupení. Dochází zde k přerozdělování funkcí, a tak země získávají rozhodčí moc nad některými sektory. V neposlední řadě podřízené země získávají možnost projevit své zájmy na určitém širším fóru, kde jim je věnována pozornost (Nolte 2010, s. 895).

2.2. Vzestup nového aktéra–regionální mocnosti v mezinárodním systému

S koncem studené války na přelomu 80. a 90. let se mezinárodní systém zcela proměnil. Došlo k ukončení bipolárního uspořádání světa a nástupu nového, unipolárního systému, který posunul Spojené státy americké (USA) do pozice nezpochybnitelné globální mocnosti. Uvolnění mezinárodního napětí ovšem také vedlo k emancipaci různých regionů a v rámci nich k různým zemím, které se vehementně hlásí o své slovo v mezinárodní politice. USA nadále

zůstávají supervelmocí, která je schopna prosazovat své zájmy všude ve světě, ovšem záležitosti nejvyššího stupně je třeba řešit i s těmito novými mocnostmi. Mezinárodní systém se pod narůstajícím vlivem regionů nezadržitelně mění, a Samuel Huntington tak v této souvislosti hovořil o novém tzv. uni-multipolárním uspořádání mezinárodního systému (Huntington 1999). USA jsou považovány za celosvětovou velmoc především z důvodu jejich vojenských kapacit a vojenské kontroly světa. Flesher ovšem vyzdvihuje myšlenku Josepha Nye, který hovoří o dalších dvou oblastech, které je třeba mít pod kontrolou a dominovat jim, pokud má dojít k udržení unipolárního systému, čehož USA jako supervelmoc dosáhnout chtějí. Těmito dvěma oblastmi nutnými pro udržení unipolarity jsou ovládnutí globální ekonomiky a kontrola nad transnacionálními problémy. Právě tyto dvě oblasti ovšem vyžadují multilaterální vztahy v mezinárodním systému, a tak podporují jednotlivé regiony světa a jejich hlavní země k emancipaci. Pro tyto regiony je tedy prioritou postupná transformace z unipolárního systému, přes současný tzv. uni-multipolární, k čistě multipolárnímu systému, díky čemuž dál silně narůstá jejich vliv v mezinárodní politice, a mohou tak více prosazovat své zájmy (Flesher 2007, s. 5-6; Huntington 1999).

Vliv těchto jednotlivých regionů a jejich vůdčích států v mezinárodním dění tedy značně stoupá, přičemž do regionálních mocností, jako do nových klíčových hráčů v mezinárodních vztazích, jsou vkládány značné naděje. Od jejich působení se očekávají pozitivní výsledky pro mezinárodní systém, jako např. řešení konfliktů v jednotlivých regionech, udržování politické a ekonomické stability dané oblasti, nebo iniciování integrace mezi státy daného regionu právě za účelem zajištění předchozích zmíněných bodů. Rostoucí vliv regionů a regionálních mocností na mezinárodní dění rozpoutal nové debaty a výzkumy ohledně rolí a postavení těchto nových aktérů v současném mezinárodním systému. Na tyto nové fenomény se odborníci zaměřují jak z pohledu globálního, kdy se zkoumá vliv regionu a nových mocností na mezinárodní scéně, tak i na úrovni samotného regionu, kdy se zkoumá jeho vnitřní hierarchie (Prys 2008, s. 5-6; Prys 2010, s. 479-481).

Mezinárodní systém je v současnosti roztržštěn na nové menší celky neboli regiony, což je třeba při zkoumání reflektovat. Jedná se o tzv. víceúrovňovou hierarchii v mezinárodním systému, kdy kromě jedné globální mocenské struktury se zde vyskytují struktury další, tzv. subsystemy. Tyto jsou svou strukturou podobné té hlavní globální hierarchii, kdy v každém subsystemu (tedy vymezeném regionu) je na vrcholu pyramidy mocenského rozložení hlavní dominantní stát, jemuž jsou ostatní země subsystemu podřízeny. Tyto subsystemy jako celky jsou pak podřízené v rámci struktury globálního rozložení moci, takže dominantní mocnosti globální hierarchie mohou narušovat chod subsystemu např. v případě, že politický vývoj v subsystemu nekoresponduje s jejich zájmy (Nolte 2010, s. 886).

Miram Prys vychází při své analýze z definice regionální hegemonie (dle realistického přístupu), a to tak, že se jedná o „státy, které disponují dostatečnou mocí pro nadvládu nad podřízenými státy“, či „nadvládu nad oblastí, ve které se vyskytuje velmoc“. Prys s těmito definicemi nesouhlasí a argumentuje tím, že jsou příliš obecné, vztahující se k danému systému jako celku, a nevystihují následky mezi státy jako takovými. Dle této autorky platí, že silné postavení jednoho státu v regionu nemusí nutně vést k hegemonii. Dále zdůrazňuje, že různé regionální mocnosti se nechovají jednotně, naopak je zde silná různorodost, a každý případ regionální hegemonie je jiný. Hegemonní státy mohou ovlivňovat jak region, tak se jejich činnost může promítat i v globální sféře. Dále Prys zdůrazňuje problematiku a nedostatečně definovanou terminologii, kdy při pojednávání o regionální hegemonii dochází k využívání podobných výrazů (regionální mocnost, regionální hegemón, střední mocnost apod.), které nejsou dostatečně jasně operacionalizovány a panuje tak určité zmatení při jejich používání (Prys 2008, s. 6-7; Prys 2010, s. 481-484).

Státy mají různě silné pozice při mezinárodním vyjednávání a také odlišné míry vlivu na jeho konečný výsledek. Toto je dáno především vojenským a ekonomickým potenciálem států, či diplomatickou efektivitou a morální autoritou. Díky tomuto se státy mohou dělit na supervelmoci, velmoci, střední

mocnosti a regionální mocnosti. Naprosto nejnižší úrovní v této hierarchii jsou tzv. malé státy. Velmi stručně lze říci, že supervelmocí je nejsilnější stát mezinárodního systému, který je schopný promítat svou vůli na celosvětové úrovni. V současnosti lze za supervelmoc považovat pouze USA. Za velmoci jsou označovány vojensky, ekonomicky a politicky velmi silné státy, což jim umožňuje ovlivňovat globální záležitosti nejdůležitějšího charakteru. Jejich názory vždy musí být zohledněny ostatními zeměmi před jakoukoliv mezinárodní akcí. Střední mocnosti jsou státy s mezinárodním vlivem, ovšem již se tímto svým vlivem nemohou rovnat velmocím. Jedná se o státy usilující především o multilaterální řešení sporů, spolupráci a integraci, a to především z důvodu, že jejich kapacity jsou omezené. Proto je jejich důraz kladen na stabilitu a bezpečnost. Tyto země se často stávají vítanými partnery velmocí. Malé státy jsou definovány především svým malým teritoriem, populací, a také svým pouze slabým a výrazně omezeným vlivem na mezinárodní systém a jeho fungování (Flemes 2007, s. 7-9, Scholvin 2012, s. 15; Waisová 2009, s. 64-65). Různí autoři uvádějí mnoho rozlišných definic pro toto mocenské vymezení států, ovšem ty se v zásadě příliš neliší, a nedochází tak v této problematice k zásadním konfliktům.

Pro tuto práci jsou stěžejní regionální mocnosti, tedy mocnosti, které mají velký vliv v určitém geograficky vymezeném regionu. Autoři vycházejí a dále modifikují jedno z prvních vymezení regionálních mocností v mezinárodním systému, které formuloval norský autor Øyvind Østerud. Flemes a Scholvin tuto Østerudovo definici uvádějí tak, že status regionální mocnosti může získat stát, který je součástí geograficky vymezeného regionu, je dostatečně silný, takže je schopen čelit koalici ostatních států tohoto regionu, má silný vliv na mezinárodní záležitosti, a dále současně se svým regionálním postavením může dosahovat i statusu velmoci v globálním měřítku (Flemes 2007, s. 10; Scholvin 2012, s. 15, 19).

3. Historický vývoj a geopolitická komparace zemí

Země, které jsou v předkládané práci komparovány, spojuje jejich velmi podobný historicko-politický vývoj. Historie jednotlivých států se skutečně do značné míry podobá, neboť jak Mexiko, tak Brazílie, a Argentina, byly dlouhodobě zámořskými koloniálními územími evropských velmocí, od kterých se jim v průběhu 19. století podařilo odpoutat, a postupně dosáhly své nezávislosti. Politický vývoj v období již samostatných států byl pak dále shodně v každé z komparovaných zemí velmi problematický. Každá ze zemí se totiž musela potýkat a vypořádat s různými formami diktátorských a vojenských vlád, kdy země byly často zmítány chaosem a politickou nestabilitou, které značně omezovaly jejich rozvoj a vzestup (Honzák – Pečenka 1999, s. 20, 43, 209). Výše uvedené jednotící prvky dávají zemím jakousi společnou identitu, a možná i proto, v porovnání se zbytkem světa, latinskoamerický region není příliš poznamenán mnoha násilnými mezistátními konflikty. Spory zde byly většinou vedeny ohledně rozšiřování státních teritorií, zpochybňování a posouvání hranic států, v několika případech se jednalo o rozepru kvůli námořním zákonům a nárokování si surovinových zdrojů. Tyto konflikty byly většinou menšího rozsahu, a ve většině případů nedošlo k eskalaci konfliktu až do jeho násilné, tedy válečné podoby.

Na konci 20. století všechny komparované země poznamenala další událost, která je spojuje, a sice finanční nestabilita, která byla zapříčiněna finančními krizemi. Všechny komparované země se také dlouhodobě setkávají se silným externím faktorem, a to v podobě vlivu USA v rámci západní hemisféry. USA dlouho nechtěly přiznat rozdělení západní hemisféry na dvě rozlišné části, i když diverzita mezi severem kontinentu a Latinskou Amerikou byla značná. Latinskoamerické země často nesouhlasily s politikou USA a stavěly se proti snahám této velmoci o ovlivňování a šíření svého vlivu směrem na jih. Důkazem může být nesouhlas latinskoamerických zemí s unilaterální politikou USA, odmítání konceptu tzv. „neposlušných států“ a preventivní války či odsouzení

neúčastnění se USA na Kjótském protokolu či Mezinárodním trestním soudu (Flemes 2010, s. 102; Thies 2008, s. 236-237).

3.1. Mexiko

Mexiko, celým názvem Spojené státy mexické, je nejseverněji položenou latinskoamerickou zemí, která tvoří hranici anglosaského světa Severní Ameriky právě s latinskoamerickým světem. Země se rozkládá na necelých 2 milionech km², což ji sice dělá rozlohou nejmenší ze zkoumaných států, nicméně díky své strategické poloze nabývá Mexiko jiných výhod a předností. Severní hranici Mexika tvoří dlouhá, do značné míry problematická a často diskutovaná hraniční linie s USA, která představuje jeden z neuralgických mexicko-amerických vztahů. Mexiko je dále obklopeno na jedné straně Pacifickým oceánem, a na druhé se rozprostírá kolem Karibského moře a Mexického zálivu, který je velmi bohatý na surovinové zdroje. Mexiko díky tomu disponuje ohromnými zásobami ropy a zemního plynu, a je dlouhodobě jedním z vůbec nejvýznamnějších producentů a exportérů těchto surovin. Dále jsou na území Mexika velká naleziště zlata, stříbra a mědi, přičemž stříbro je dalším významným exportním artiklem Mexika (BBC News 2012a; CIA 2014a).

Výše popsaná poloha Mexika svádí k úvaze, zda jej lze stále řadit do Latinské Ameriky. Již zmíněná severní hranice s USA je totiž významným faktorem, který staví Mexiko do zvláštní role. Na této hranici dochází k silné integraci mezi oběma státy, kdy pohyb zboží a obyvatel v obou směrech dosahuje enormních čísel, a dochází zde tak k mísení dvou velkých kultur. Na severu Mexika, a současně na jihu USA, tedy vzniká nová hybridní forma kultury a sociální skupiny, tzv. MexAmerika (Perez – Berger 2009, s. 7-8). Silně patrný vliv anglo-americké kultury a investic v severních částech Mexika je faktorem značně odlišujícím tuto zemi od ostatních komparovaných států předkládané práce. Díky tomu není divu, že Mexiko má velmi blízké vztahy se svým severním sousedem, čehož jasným indikátorem je síla obchodu mezi zeměmi, kdy USA jsou pro Mexiko jednoznačně nejdůležitějším a největším obchodním partnerem. Toto je podloženo především participací Mexika v ekonomickém

sdružení Severoamerické dohody o volném obchodu (NAFTA) či fungováním tzv. maquiladoras (obojí viz níže). Mexiko a USA intenzivně spolupracují nejen v oblasti obchodu, ale dále také v oblasti bezpečnosti a již zmíněné imigrace (CIA 2014a). Tyto skutečnosti do jisté míry pojí Mexiko se Severní Amerikou, a tak částečně narušují sounáležitost Mexika s regionem Latinské Ameriky.

Svou rozlohou je Mexiko nejmenší ze tří srovnávaných zemí, nikoliv však co do počtu obyvatel. Se svými bezmála 120 miliony obyvatel Mexiko otevírá druhou desítku nejvíce lidnatých států světa, a populační kapacity Mexika jsou tedy značné. Demografické možnosti země nás přivádí k potenciálu síly armády. Mexická vláda na armádu vynakládá zhruba 0,6 % HDP, což je sice nejméně ze tří komparovaných zemí, ovšem částka vycházející z tohoto údaje se rovná více než 6 miliardám amerických dolarů (USD), a navíc tyto výdaje na obranu země se nadále zvyšují (CIA 2014a). Velikost výdajů z rozpočtu na provoz armády a zajištění bezpečnosti státu dlouhodobě roste především v důsledku vedení války proti drogovým kartelům působících v zemi (viz níže), kterou vyhlásil bývalý prezident Felipe Calderón již v roce 2006. Mexické obranné jednotky jsou rozděleny na dvě oddělené sekce, armádu a námořnictvo, kdy společně tvoří obrannou strukturu zhruba 250 tisíc mužů. Mexiko i v obranné sféře silně spolupracuje s USA a také s Kanadou, když zejména po 11. září dochází k integraci vojenských struktur a posilování bezpečnosti v severoamerickém regionu (Garibian 2011; Díez – Nicholls 2006, s. 11-12, 43-44).

Do nového tisíciletí vkročilo Mexiko velkou politickou změnou, když prezidentské volby v roce 2000 ukončily více než 70letou vládu jedné strany zvané Institucionální revoluční strana (PRI). Prezidentem Mexika se stal kandidát Strany národní akce (PAN) Vicente Fox, čímž se Mexiko začalo jednoznačně rozcházet se svou minulostí a postupně nastolovalo plně demokratickou společnost, a stát kladl důraz na dodržování lidských práv. Těmito kroky se mělo Mexiko plně začlenit do post-studenoválečného světa vystavěného na ekonomickém liberalismu a odmítání protekcionismu. Prezidenti Fox a následně Felipe Calderón (oba PAN) viděli vzestup Mexika především ve

spojitosti s blízkými vztahy a spoluprací s USA, a to nejen na poli obchodním, ale také bezpečnostním (Covarrubias 2011, s. 214).

Současný prezident Enrique Peña Nieto se do úřadu dostal na konci roku 2012, když v polovině téhož roku jeho strana PRI vyhrála volby. Ty byly ostatními stranami označeny za zmanipulované, což se později nepodařilo potvrdit. PRI se vrací k moci po 12 letech, a navazuje tak na dlouhé období svého působení u moci z 20. století. Prezident Nieto a jeho administrativa slíbili voličům především ekonomickou prosperitu země, a dále pak ukončení války vedené proti drogovým kartelům (viz níže). Tento problém je značného rozměru, neboť od roku 2006, kdy tehdejší prezident Felipe Calderón vyhlásil válku organizovanému zločinu, zahynulo již více než 50 tisíc mexických civilistů. Nieto se ovšem vyjádřil, že se skupinami organizovaného zločinu nehodlá vyjednávat, což pravděpodobně znamená další sérii střetů (Navarrette 2012).

3.2. Brazílie

Brazílie je jednoznačně největším státem regionu Latinské Ameriky jak svou rozlohou (8,5 milionu km²), která je téměř srovnatelná s USA, tak co do počtu obyvatel, kterých Brazílie má přes 200 milionů. V obou těchto statistikách se tak Brazílie řadí na 5. místo na světě, a to jasně dokazuje obrovský význam tohoto státu v mezinárodní perspektivě. Brazílie se rozprostírá na většině východní poloviny jihoamerického kontinentu, a má společnou hranici se všemi jihoamerickými zeměmi vyjma Ekvádoru a Chile. Takto rozsáhlé teritorium poskytuje Brazílii značné výhody, jako jsou velká a úrodná prostranství pro zemědělství, nebo široká škála surovinových zdrojů a jejich dostatečné množství. Jedná se především o velké zásoby železa a jiných kovů, uranu, ale také zlata, bauxitu, či manganu (Bandeira 2006, s. 13; CIA 2014b).

Brazílie má tedy dostatek jak surovinových, tak lidských zdrojů, potřebných pro silnou armádu. Tu má Brazílie na vysoké úrovni, kdy na chod armády putuje zhruba 1,5 % HDP státu, což je více než 35 miliard USD. To Brazílii řadí mezi přední státy světa co do nákladů na obranu, a v tomto ohledu

tak Brazílie výrazně vyčnívá mezi komparovanými zeměmi této práce (CIA 2014b; Rogers 2012; SIPRI 2014). Brazílské jednotky participovaly na mírových misích OSN a byly nasazeny například v misích v El Salvadoru, Haiti, Mosambiku, Angole či Východním Timoru (Soares de Lima – Hirst 2006, s. 28). V 60. a 70. letech 20. století Brazílie rozvíjela nukleární program pro účel zajištění své bezpečnosti. Období jaderného vývoje bylo význačné rivalitou mezi Brazílií a sousední Argentinou. Na počátku 90. let se ovšem Brazílie rozhodla vzdát se veškerého vývoje jaderných zbraní a připojila se ke Smlouvě o nešíření jaderných zbraní (NPT) a dalším podobným úmluvám zavazujících Brazílii k užití jaderné energie pouze pro mírové účely (NTI 2014).

Brazílie se historicky při řešení konfliktů vyznačovala kladením důrazu na diplomacii a využívání soft power spíše než na použití síly. Důkazem toho může být již samotné osamostatnění se této země, kdy Brazílie se od Portugalska neodpoutala násilnou revolucí, ale za pomoci diplomacie a zdůrazňování práva na sebeurčení. V čele nového státního celku se ocitnul jeden z členů portugalské královské rodiny (Carrasco – Williams 2012, s. 91). Stejně tak byly vytyčeny a dohodnuty již zmíněné hranice státu, které Brazílie se svými sousedy dokázala ujednat na základě úspěšné diplomacie a vyjednávacího procesu (Soares de Lima – Hirst 2006, s. 22).

Pro brazilskou zahraniční politiku je charakteristická participace jak na regionálních, tak na mezinárodních projektech. To je pro Brazílii hlavním nástrojem rozšiřování vlivu a upevňování si své pozice právě na obou těchto úrovních. Brazílie silně podporuje multilateralismus, a to již od počátku 20. století, když byla jedinou latinskoamerickou zemí účastnicí se první světové války a následných mírových jednání v Paříži. Ze strany Brazílie je patrná dlouhodobá snaha stát se mediátorem a prostředníkem mezi velkými bohatými velmocemi a chudými rozvojovými zeměmi. Brazílie se tak podílela na množství integračních procesů, zejména pak těch zaměřených na mezinárodní obchod a rozvoj. Výsledkem této snahy je pravidelné brazilské angažmá v mnoha mezinárodních institucích, kde Brazílie často usiluje o získání vůdčí pozice.

Mexiko i Argentina jsou také členy mnohých uskupení, kterých je členem Brazílie, ovšem právě oproti Brazílii tyto země neusilují o nabytí statusu hlavního a vůdčího aktéra daného uskupení. Mezinárodní kooperaci prosazuje Brazílie i nadále, a tak je součástí institucí jako např. IBSA, což je sdružení Indie, Brazílie a Jihoafrické republiky vzniklé v roce 2003, a je považováno za příklad jiho-jihní spolupráce. Jedním z deklarovaných cílů IBSA je důraz na rozvoj zemí, boj proti chudobě a snahu podporovat multilateralismus (Soares de Lima – Hirst 2006, s. 25-27). Podobným sdružením je BRICS, kde vedle trojice zemí IBSA figurují Rusko a Čína. Společným jmenovatelem zemí BRICS je zejména snaha o větší zapojování se a participování právě těchto nově vznikajících trhů na mezinárodním dění (BRICS Fifth Summit 2014; BRICS Forum 2014; The Economist 2013a).

Pro Brazílii ovšem vždy byla stěžejní integrace v samotném regionu Latinské Ameriky, čímž usilovala o nabytí jeho jednoty a upevnění vztahů mezi státy. Prvním základním kamenem tohoto brazilského úsilí byl vznik Společného trhu Jihu (MERCOSUR) na počátku 90. let, když Brazílie ve spolupráci s Argentinou byly hlavními iniciátory tohoto projektu. Toto uskupení se od svého počátku soustředilo především na ekonomickou dimenzi spolupráce, ovšem současně plnilo také roli jakéhosi jednotícího prvku států Jižní Ameriky s poukazem také na jejich svébytnost.

Dalším regionálním projektem, kde hlavní roli sehrála Brazílie, je Unie jihoamerických národů (UNASUR), která vzniká v 21. století, a jedná se o nové uskupení, které slučuje členské státy dvou již existujících ekonomických bloků – MERCOSUR a Andského společenství (CAN). Hlavním úkolem tohoto nově vzniklého uskupení bylo rozšířit zmíněnou jednotu států latinskoamerického regionu vznikající již v MERCOSUR o další země, a tak dosáhnout soudržné Jižní Ameriky, ve které by Brazílie hrála prim (Malamud 2011a, s. 7-9).

Podíváme-li se na vztah mezi Brazílií s USA, můžeme konstatovat, že ve srovnání s Mexikem jsou vzájemné kontakty o něco chladnější. Historicky spolu země dlouho spolupracovaly a Brazílie byla po dlouhou dobu silně závislá na

americkém trhu, kdy polovina brazilského exportu mířila právě do Severní Ameriky. Naopak pro USA byla tato latinskoamerická země silným spojencem zejména v době druhé světové války, a to hlavně díky své strategické poloze. Toto přátelství s USA bylo ovšem z brazilské strany vystavěno hlavně na ekonomických důvodech, protože brazilská ekonomika rostla díky 70% závislosti na vývozu kávy na severoamerický trh. Navzdory tomu, že obchod tyto země významně spojoval, panovaly v ostatních ohledech značné neshody, a Brazílie nebyla zemí, která by pouze pokorně přijímala rozkazy z Washingtonu. Brazilská vláda během studené války například dočasně obnovila vztahy se SSSR, docházelo k obchodu s Čínou, či bylo porušováno embargo udělené USA na Kubu (Bandeira 2006, s. 14-16). Významným krokem prokazujícím cílevědomost a nezávislost Brazílie pak bylo odmítnutí plánu USA na vybudování největší zóny volného obchodu na světě – Celoamerické zóny volného obchodu (FTAA), kde mělo dojít k propojení trhů zemí od Aljašky až po Patagonii. Brazílie toto odmítla na základě zhodnocení činnosti MERCOSUR, a dále v tomto návrhu Brazílie spatřovala nerovné partnerství a snahu o získání vlivu USA nad celou Latinskou Amerikou. Brazilské odmítnutí FTAA zastavilo celý projekt, jelikož USA o její prosazení přestaly jevit zájem poté, co se Brazílie rozhodla projektu neúčastnit (Bandeira 2006, s. 21-22, 24).

Díky všem výše zmíněným faktům musí být Brazílie vnímána jako silný aktér v mezinárodním systému. Tato země vehementně usiluje o získání mezinárodního uznání odpovídající úrovni, což podle ní je získání role jedné z hlavních mocností mezinárodního systému. Brazílie se snaží dosáhnout takovéto role za účelem nabytí lepší a silnější pozice na globální úrovni, čímž si chce zajistit svou participaci na mezinárodním rozhodování o nejdůležitějších otázkách. Brazílie se cítí být takovým aktérem, který má díky své důležitosti nárok promlouvat do mezinárodního dění. Projevem tohoto můžeme chápat opakované brazilské vyslovení se o získání stálého místa v Radě bezpečnosti OSN, snahu o dosazení svého kandidáta do čela Světové obchodní organizace (WTO), či zmíněné odmítnutí projektu FTAA. Brazílie usiluje o revizi fungování v nejdůležitějších mezinárodních institucích, když vyslovuje svůj názor o

nerovnoměrném rozdělení moci, které je aktuálně nastoleno, a je třeba tyto struktury modernizovat na základě nového post-studenoválečného řádu (Soares de Lima – Hirst 2006, s. 21-22, 28).

3.3. Argentina

Trojici zkoumaných zemí uzavírá Argentina, osmá největší země světa. Statisticky se co do rozlohy nachází sice jen o několik příček za sousedícím dlouhodobým rivalem Brazílií, ovšem rozdíl mezi teritorií obou zemí je propastný. I tak je ale Argentina velmi rozlehlou zemí, zabírající téměř 3 miliony km². Díky své rozloze a poloze je Argentina zemí plnou kontrastů, neboť zatímco na severu země jsou úrodné planiny, na jihu se táhnou roviny Patagonie až k Ohňové zemi charakteristické svými extrémními a ne příliš příznivými klimatickými podmínkami. Na západě země jsou Andy, i s jejich nejvyšší horou Aconcagua, jež je také nejvyšším bodem celé Jižní Ameriky. Naopak na východě země se vyskytuje Laguna del Carbón – jezero, které je nejnižše položeným místem západní hemisféry. V Argentině se tak střetává jak tropické klima na severu, tak tundra, či dokonce až polární klima na jihu (CIA 2014c).

Zmíněné polární klima se vyskytuje na Antarktidě, která je jednou z velkých argentinských ambic, a to ve smyslu argentinského ucházení se a snahy získat část tohoto území. Toto počínání vyhlíží další země usilující o získání kusu této poslední nerozparcelované části světa velmi obezřetně, a celá problematika Antarktidy vyvolává v mezinárodní politice ostré debaty. Území, které Argentina považuje za jí náležící, se překrývá zejména s britskými nároky, čímž dochází k dalším rozepřím mezi těmito tradičními rivaly.¹ Argentina chce dosáhnout mezinárodního přiznání části tohoto území, které dále zahrnuje i Falklandy, pro Argentinec známé jedině pod pojmem Malvíny, a dále Jižní Georgii a Jižní Sandwichovy ostrovy. Nedávnou událostí v tomto sporu bylo britské

---

¹ Veškeré územní tahanice jsou v současnosti prozatím pozastaveny díky Smlouvě o Antarktidě (ATS), která byla podepsána na přelomu 50. a 60. let 20. století, a zavázalo se k ní původně 12 zemí včetně těchto dvou zmíněných. Tato smlouva zakázala vznášet další územní nároky a zabírat si další arktická území, je zde zakázána těžba plynových a ropných zdrojů a státům je povoleno pouze provádět vědecké výzkumy (Bowcott 2007).

pojmenování části sporného území na počest britské královny, kdy argentinská vláda okamžitě odmítla akceptovat britské právo na přejmenování oblasti, a požadovala britské vysvětlení (BBC News 2012b; Bowcott 2007).

Spor o arktická území mezi Argentinou a Británií došel dokonce do fáze vojenského střetu. Konflikt, který se objevil na počátku 80. let 20. století, a který vzešel z nárokování si právě zmíněných Falkland neboli Malvín, se stal jednou ze stěžejních událostí argentinského geopolitického vývoje 20. století. V roce 1982 nařídila tehdejší argentinská vláda mající podobu vojenské junty zaútočit na Malvíny s cílem jejich zabrání a znovupřičlenění k argentinskému teritoriu. Toto bylo odůvodněno tím, že je v 19. století Argentina získala na rozpadajících se španělských místokrálovství, a jako takové představují integrální součást Argentiny. Druhý argument je geografický, neboť území se nachází blízko argentinských břehů. Na argentinskou invazi na Malvíny se nahlíží jako na skrytý pokus tehdejší vlády o znovuzískání podpory obyvatel, a jako na odpoutání pozornosti veřejnosti od finančních problémů, které v té době sužovaly zemi. Británie se okamžitě rozhodla získat tyto ostrovy zpět, a došlo tak k válce o Falklandy, kterou Argentina prohrála (BBC News 2014).

V současné době se argentinská prezidentka Cristina Fernández Kirchner, která je na sklonku svého druhého funkčního období, neustále snaží získat toto území zpět, když usiluje o přiměnění Británie k vyjednávání ohledně suverenity daného území, kterou Argentina zpochybňuje. Británie veškeré nároky Argentiny odmítá s odkazem na výsledek referenda konaného v roce 2013, když se 99,8 % obyvatel Falkland vyslovilo pro setrvání pod britskou nadvládou. Argentina reagovala ekonomickým tlakem na sporné území, a to za pomoci zavedení sankcí trestajících ilegální prozkoumávání a těžbu zdrojů na argentinském území, ve kterém se sporné ostrovy nacházejí, a tak znemožnit britským společnostem těžit ropu a plyn (Reuters 2013a; Reuters 2014). Británie celou událost odsuzuje a označuje ji za nástroj a krok současné argentinské vlády k posílení své současné pozice a k odlákání pozornosti od ekonomických problémů na argentinské

domácí scéně, a to v důsledku blížících se voleb, které se budou v Argentině konat v roce 2015 (Reuters 2013b).

Argentina se pod vedením manželů Kirchnerů (Néstor Kirchner byl prezidentem v období 2003-2007, Cristina Fernández Kirchner od 2007 do současnosti) vyznačovala zvláštní formou zahraniční politiky a angažování se na mezinárodní scéně, přičemž jejím hlavním determinantem byly domácí politické faktory. Jedním z nich byla snaha manželského prezidentského páru o udržení si voličů a zajištění si tak svého mandátu, čehož dosahovali tím, že oba razili silnou, možná až populistickou rétoriku. Druhým faktorem byla zřejmá snaha o získávání zahraničních investorů a hledání finančních partnerů, což bylo zapříčiněno špatnou finanční situací v zemi. O obou těchto prezidentských představitelích lze říci, že se své pozice pevně chytli, a že argentinská politika v tomto období byla vedena z úřadu prezidenta, nikoliv ministrů vlády (Malamud 2011b, s. 87-90, 98).

Vztah Argentiny a USA byl během posledního desetiletí a tedy vlády Kirchnerů značně proměnný. Argentina se sice do jisté míry vzdálila od USA a začala se orientovat více na Latinskou Ameriku, zároveň ovšem Argentina podpořila USA ve válce proti terorismu, čímž si zajistila americkou podporu ve sporu ohledně argentinského zahraničního dluhu na mezinárodní úrovni. Manželé Kirchnerovi na domácí scéně používali silnou rétoriku, ovšem finanční situace v zemi je nutila v jejich rozhodnutích dělat ústupky a kompromisy (Malamud 2011b, s. 95-96). Ve srovnání s Mexikem a Brazílií pojí Argentinu historicky silné vazby s Velkou Británií a potažmo Evropou, a to nejen na základě zmíněných neshod Argentiny a Británie ohledně sporného území, ale také díky silné sociální a obchodní provázanosti (viz níže).

Argentina v Latinské Americe jasně vyniká svým energetickým sektorem a jaderným programem, když již v roce 1974 Argentina disponovala vůbec první jadernou elektrárnou v Latinské Americe. Do Černobylské katastrofy Argentina disponovala dvěma takovými zdroji energie, ovšem poté došlo k dlouhodobému pozastavení jaderného programu z důvodu celosvětově se šířící obavy

z využívání jádra a jeho hrozeb. Současná prezidentka se ovšem rozhodla tyto zdroje rozšířit, a tak má Argentina v plánu disponovat do roku 2025 dalšími dvěma jadernými elektrárnami. Vláda si od kroku rozšíření jaderných kapacit slibuje snížení závislosti na zdrojích zemního plynu a ropy, které tvoří více než polovinu energetických zdrojů. Argentina je jednou z mála zemí vyvíjející tzv. nízkokapacitní jaderné reaktory, které by měly být nízkonákladové, a jejich energetická produkce by měla být velmi výnosná (Grazina 2010; BN Americas 2013). Argentina se rozhodla pro liberalizaci trhu s elektrickou energií. Tento sektor je tedy otevřen i soukromým aktérům a vláda podporuje konkurenční prostředí tohoto trhu za účelem zajištění elektrické energie všem občanům po celé zemi. Podobný princip Argentina prosazuje také ohledně zemního plynu (Enerdata 2013).

Argentina je naopak nejhorší z komparovaných zemí co do velikosti armády, resp. výdajů na její chod. Ze státního rozpočtu do tohoto sektoru plyne necelé 1 % HDP země, což je procentuelně vyšší hodnota než v případě Mexika, ovšem skutečná finanční hodnota vynakládaná na obranu je 3,5 miliardy USD, což je z komparovaných zemí nejméně (CIA 2014c; Rogers 2012; SIPRI 2014). V současnosti se ovšem argentinská vláda snaží značně zmodernizovat svou armádu, a tak na počátku roku 2014 došlo k navýšení finančních prostředků plynoucích do tohoto sektoru. Argentina oznámila investice až 6 miliard USD na modernizaci armády, a toto rozhodnutí tak má za následek historicky vůbec největší navýšení rozpočtu na obranu země, když pouze v roce 2014 se rozpočet pro tento sektor má náhle navýšit o více než 30 %, tedy více než miliardu USD. Vláda schválila takto masivní investici zejména ve snaze posílit své postavení ve výše zmíněném přetahování se s Velkou Británií o sporná území (Giannangeli, 2014).

Působení Argentiny v mezinárodních organizacích je podobného rázu jako u Mexika, a zejména pak Brazílie. Argentina je taktéž členem mnoha institucí, kdy nejvýznamnějšími jsou především uskupení MERCOSUR a UNASUR, na kterých participuje právě s Brazílií. Argentina se v obou stala významným

zakládajícím členem, ovšem v obou těchto integračních procesech Argentina zůstala pouze ve stínu svého konkurenta, Brazílie (viz níže). To výrazně oslabuje její ambice na získání pozice regionálního hegemona. Naopak za pozitivní lze vyzdvihnout konec roku 2012, kdy byla Argentina zvolena nestálým členem Rady bezpečnosti OSN za region Latinské Ameriky pro období let 2013-2014, a je tak v současnosti členem tohoto prestižního rozhodovacího tělesa. Protože byla Argentina jediným uchazečem, získala souhlas všech 193 hlasujících zemí Valného shromáždění, a získala tak nestálé místo v Radě bezpečnosti již po osmé v historii OSN. Jednou z hlavních iniciativ Argentiny na této půdě je snaha o zavedení větší odpovědnosti a širšího zapojení se orgánů OSN do rozhodovacího procesu. Argentina se dlouhodobě snaží o provedení reformy Rady bezpečnosti, čehož příkladem může být rok 1994, kdy Argentina usilovala o větší možnost komunikace mezi zeměmi poskytující vojenské síly do OSN a právě Radou bezpečnosti, když Argentina od roku 1958 poskytla této organizaci více než 50tisíc členů vojenského personálu. Globálními cíli prosazovanými Argentinou v OSN jsou zejména mírové řešení sporů, důraz na odpovědnost chránit, a podpora lidských práv všude ve světě (UN Elections 2014; UN News Centre 2014).

4. Komparace zemí v ekonomické sféře

4.1. Společný faktor – ekonomické krize

Pro pochopení současné ekonomické situace zemí je důležité zmínit fakt, že všechny komparované země se v druhé polovině 20. století potýkaly s ekonomickými krizemi, které postupně, a opakovaně, zasahovaly celý latinskoamerický region. Ekonomické krize různých forem se staly součástí regionu Latinské Ameriky již od konce 19. století, ovšem pro účely této práce je stěžejní dluhová krize započatá od 80. let 20. století, která svou dlouhotrvající existencí postupně ovlivnila všechny komparované země regionu, a jejíž následky se do jisté míry projevují až do současnosti. Dřívější ekonomické krize byly tvořeny především velikostí státního dluhu a špatnou platební bilancí. Pozdější fáze ekonomické krize ve druhé polovině minulého století ovšem nabrala trojrozměrný rozměr a nový charakter, když k těmto hlavním příčinám dále přibyla dimenze bankovních krizí, a dále také problematika hyperinflací, tedy nekontrolovaného a příliš rychlého růstu inflace (Ocampo 2013, s. 2-3). V současnosti je ale region Latinské Ameriky jako celek naopak ekonomicky velmi rychle rostoucím a problémy sužující například Evropu či Severní Ameriku v souvislosti s globální hospodářskou krizí jej nezasáhly tak silně. Latinská Amerika jako celek úspěšně čelí ekonomickým externím šokům, a to díky zlepšení hospodářských politik a dobré funkci centrálních bank. Díky celkové stabilizaci ekonomik v Latinské Americe je tento region v současnosti schopný daleko lépe řešit ekonomické krize (Long 2013; The Economist 2013b).

Na počátku 80. let 20. století bylo jako první z komparovaných států této práce zasaženo ekonomickou krizí Mexiko. Mexická ekonomická strategie od druhé světové války nahrazovat import industrializací země, a tak snižovat mexickou závislost na zahraničních investicích za pomoci domácí produkce a protekcionismu, již nebyla na místě. Dalším důvodem otřesu ekonomiky byly ropné šoky, které Mexiku jako exportéru ropy pomohly, ovšem následná celosvětová recese Mexiku silně ublížila. Ve veřejných financích byla obrovská

nerovnováha a platební bilance se dostávala do enormních čísel. V roce 1982 se mexický dluh vyšplhal na více než 90 miliard USD, což se rovnalo více než polovině mexického HDP. Mexiko bylo nuceno opakovaně devalvovat svou měnu – peso, inflace se pohybovala až v třiciferných číslech a mexická vláda dokonce přistoupila k převzetí kontroly nad soukromými bankami, a to ve snaze zabránit bankrotu i v tomto sektoru. Mexiko bylo nuceno snížit svou ekonomickou aktivitu, import radikálně poklesl, a celá země byla nucena šetřit. Externí dluh Mexika se stále zvětšoval, a mexická vláda se rozhodla požádat mezinárodní společenství o finanční pomoc. Mezinárodní měnový fond (IMF) Mexiku opakovaně poskytl finanční balíčky na vymanění se z dluhu a rekonstrukci ekonomiky. Mexiko také požádalo o pomoc USA, a tak vznikl a byl implementován Bakerův plán, který Mexiku zajistil další půjčky (Alba 1998, s. 1223-1226; Rabobank Economic Research Department 2013).

V Brazílii se na počátku 90. let po zhruba 30 letech konaly demokratické volby, které vyhrál Fernando Collor de Mello. Ten měl jasný cíl, a to stabilizovat ceny, privatizovat státní podniky a zvyšovat tržní konkurenci. Z důvodu dlouhotrvající vysoké inflace v zemi ovšem tyto politiky nemohly být příliš efektivní a úspěšné. Oživením pro brazilskou ekonomiku měl být Plán Real, který v roce 1994 navrhl tehdejší ministr financí a budoucí prezident Brazílie - Fernando Henrique Cardoso. Jednalo se o zavedení nové měny real, a hlavně zavedení takových opatření, které primárně měly za úkol přilákat do Brazílie zahraniční kapitál a snížit inflaci. Real byl vázaný na americký dolar, ovšem s jistými flexibilními možnostmi. Téměř okamžitě došlo k radikálnímu snížení inflace a nastartování ekonomiky, za což se voliči autoru tohoto konceptu odvděčili právě prezidentským postem ještě v roce 1994 (Carrasco – Williams 2012, s. 100-102; Galbraith – Spagnolo – Pinto 2007, s. 3).

Argentina historicky patřila k velmi bohatým a vyspělým zemím, ovšem ve druhé polovině 20. století tomu tak již nebylo, a země začala ekonomicky upadat. Argentina se dostala do ekonomických problémů především díky neefektivním a špatně zvoleným tržním reformám, které v 90. letech nastolily

tehdejší vlády. Jednalo se hlavně o Plán směnitelnosti, který argentinské peso, stejně jako v Brazílii Plán Real nově vzniklou měnu real, navázal a zafixoval na americký dolar, ovšem oproti brazilskému případu pevnou směnitelností jedna ku jedné (Galbraith – Spagnolo – Pinto 2007, s. 3, 6). Argentinská ekonomika nejprve, i díky kontrolované inflaci, rostla. Zlom pak ovšem přišel s ekonomickou krizí a recesí, která Argentinu zasáhla zejména na přelomu tisíciletí. Krize s sebou přinesla rozsáhlou politickou nestabilitu, kdy prezident Fernando de la Rúa rezignoval ze své pozice a marně se hledal nový kandidát, který by zemi dokázal postavit na nohy. Na počátku roku 2002 Argentina vyhlásila státní bankrot, když nebyla schopna zaplatit první dluhopisové pohledávky. Argentina je jedinou zemí regionu, která byla nucena k tomuto kroku přistoupit, a její zbankrotování jí dlouhodobě zdiskreditovalo ambice na získání pozice regionálního hegemonu. Argentina byla nucena silně se zadlužit u mezinárodních institucí, neúspěšný systém směnitelnosti argentinského pesu byl postupně zrušen, a tato především měnová krize zapříčinila, že ekonomika země se ocitla ve velmi špatném stavu (Genna – Hiroi 2007, s. 51-52; Munck 2004, s. 76; The Washington Post 2003).

4.2. Klíčové ekonomické integrační procesy

Mexiko participuje na mnoha dohodách o volném obchodu, čímž má mexický obchod možnost značně se otevírat a liberalizovat. Nejvýznamnější organizací a zónou volného obchodu je jednoznačně NAFTA, která byla zřízena mezi Kanadou, USA a Mexikem v roce 1994, a dala Mexiku nový impulz v podobě participace na obrovském trhu. Díky NAFTA se obchod Mexika s těmito zeměmi výrazně zvýšil a tvoří tak největší podíl z celého portfolia mexického obchodování. Právě závislost Mexika na obchodu s USA může být chápána jako slabina pro mexický obchod, a tak se Mexiko neustále snaží vstupovat na další trhy (Marketline 2013, s. 18). Vstup do NAFTA přinesl Mexiku také další, neekonomický zisk, a sice posílení a stabilizaci do té doby křehké demokracie. Vstup do NAFTA představoval pro Mexiko zajištění demokratických voleb, ve kterých o hlasy voličů usiluje vícero politických stran,

vznik v praxi fungující opozice, soudnictví, a v neposlední řadě svobodného tisku. Toto vše je zajištěno díky NAFTA, když od jejího podepsání se na demokracii Mexika, jakožto na předního obchodního partnera USA, upíná pozornost mezinárodního společenství, respektive USA. Posílení demokracie v Mexiku je pozitivním důsledkem působení NAFTA (Weiss 2000).

NAFTA není institucionálně příliš ukotvena, a její organizační struktura je slabá a v praxi existují pouze dvě hlavní tělesa. Nejvyšší institucí je Komise o volném obchodu, složená z ministrů obchodu z každé země. Tato instituce má za úkol dohlížet na realizaci cílů NAFTA, a je tak hlavním rozhodovacím tělesem. Druhou institucí je Sekretariát NAFTA, který řeší investiční spory mezi členy a funguje jako nestranný arbitr. Dále jsou do NAFTA zvoleni z každé země Koordinátoři, kteří zodpovídají za denní řízení tohoto uskupení. V NAFTA dochází k vzniku mnoha pracovních ad-hoc skupin, výborů, komisí a jiných pomocných orgánů, což jsou nestálé rozhodčí tělesa, v nichž vždy působí vybraní zástupci všech tří zemí (Anderson 2008, s. 20; Dabène 2009, s. 128; NAFTA 2013).

Mexiko vstoupilo do tohoto uskupení s nadějí, že jeho prostřednictvím dojde k nastartování jeho ekonomiky po problematických 80. letech, a skrze provázanost se severoamerickým trhem mělo mexické hospodářství růst. V letech 1996-2000 tomu tak skutečně bylo a mexická ekonomika zažívala zřejmý progres, když se exportu do USA velmi dařilo. Toto ovšem narušil vstup Číny do WTO v roce 2001, a následný strmý vzestup tohoto trhu. Vzestup Číny tedy zapříčinil propad mexického exportu výrobních odvětví průmyslu, zejména pak textilu. Mexický úpadek dále podpořila slábnoucí poptávka ze strany USA v závislosti na ekonomickou recesi po roce 2000, a stejný problém nastal při krizi v roce 2008. Mexiko se díky NAFTA stalo závislé na exportu zboží vyrobeného levnou pracovní silou, přičemž hrozbou pro Mexiko je narůstající trh Číny. (Cypher 2011, s. 61-62). Mexický podíl na americkém trhu je ale stále velmi vysoký a neustále roste, a to díky největší zřejmé geopolitické výhodě Mexika, kterou je jeho blízkost s USA. Zvyšování se ceny ropy, a z toho plynoucího

transportu, se stává výhodou pro mexický průmysl, neboť tamní zboží je vyráběno v těsné blízkosti území USA, a náklady na dopravu zboží na americký trh jsou tedy nesrovnatelně nižší ve srovnání s jinými zeměmi exportujícími zboží do USA. Dalším faktorem posilujícím pozici Mexika je samotné členství v NAFTA, kdy oproti konkurenční Číně je Mexiko osvobozeno od importních cel a poplatků. Tyto skutečnosti ve výsledku dělají čínskou výrobu dražší, nežli mexickou, a tak má Mexiko zajištěnou pozici hlavního exportéra na americký trh, což je pro Mexiko jednou z priorit (O'Neil 2014; The Economist 2010).

Podepsání smlouvy NAFTA mělo formalizovat již existující ekonomické vztahy mezi Mexikem a jeho severními partnery. Vstup do NAFTA měl být rozšířením těchto vztahů o další stupně, což Mexiku mělo přinést ekonomickou prosperitu a rozvoj země jako takové. Po 20 letech v tomto uskupení se ovšem Mexiko a jeho ekonomika nenachází tam, kde se původně očekávalo. Díky NAFTA došlo k znatelnému nárůstu výroby, obchodu, a přívalu zahraničních investic do Mexika. Ovšem právě samotné otevření se mexického trhu a především pak fixace jej na USA mělo za následek další, negativní skutečnosti (The Economist 2010; Weisbrot 2014). Pro mnoho mexických společností bylo nemožné adaptovat se na přicházející konkurenci z venčí, a tak domácí producenti nejsou schopni vytvářet a udržovat finance v Mexiku. Dále pak některé transnacionální firmy působící v Mexiku se uchýlily k politice importovat do země výrobní komponenty, a tak v Mexiku nadále využívají jen levnou pracovní sílu, blízkou americkému trhu, kam je zboží dále určeno. Mexiko se tak pod působením NAFTA z části fakticky deindustrializovalo (Cypher 2011, s. 62).

Brazílii a Argentinu lze do jisté míry v této části sloučit dohromady, když na klíčových ekonomických integracích v regionu Jižní Ameriky participují společně. Brazílie a Argentina se staly lídry, kteří dali za vznik uskupení MERCOSUR, které bylo založeno v roce 1991, a zakládajícími zeměmi byly vedle uvedené dvojice také Paraguay a Uruguay. Již v 80. letech tyto dvě velké země diskutovaly o tom, jak zabránit návratu vojenských vlád a zajistit udržení

demokracie, a domnívaly se, že vytvoření politicko-ekonomické struktury mezi nimi, by mohlo být tím pravým nástrojem, jak toho dosáhnout. V zakládající smlouvě z Asunciónu se sice od explicitního zmínění a pojednání o demokracii odstoupilo, ale důraz v jejím textu byl kladen na účel pozvednout proces ekonomického rozvoje zemí společně se sociální rovností obyvatel (Dabène 2009, s. 21, 73-74; Genna – Hiroi 2007, s. 45-46).

Na základě charakteristik předchozích integračních projektů v regionu, a také na základě obrovských rozdílů mezi zakládajícími členy, měl MERCOSUR vzniknout jako struktura, která bude fungovat hlavně na mezivládních principech. Proto původně vznikla pouze dvě institucionální tělesa. K rozšíření došlo na konci roku 1994, kdy se institucionální struktura MERCOSUR rozrostla o další čtyři nové orgány, a funkce původních dvou byly více specifikovány. V 90. letech se MERCOSUR institucionálně nadále rozrůstal a docházelo tak k jeho dalšímu posilování. (Dabène 2009, s. 94-95, 143-145). Při tvoření institucionální struktury se v MERCOSUR ovšem nepovedlo jasně definovat, jaká rozhodnutí jsou tvořena členskými státy a jaká samostatnými orgány. Toto nedostatečné vymezení pravomocí zapříčinilo problematické fungování v uskupení a politické neshody mezi členskými státy. Dalším problémem pak je zmíněná velká asymetrie mezi členskými státy. (Dabène 2009, s. 96-97; Flandes 2010, s. 101)

Brazílie, v touze sjednotit celou Jižní Ameriku do jednoho tělesa, iniciovala tvorbu nového uskupení - UNASUR. To vzniklo v roce 2004 podepsáním zakládající smlouvy v hlavním městě Brazílie Brasilia, což lze chápat jako důkaz toho, že se Brazílie v tomto uskupení stala jednoznačně nejsilnějším hráčem. Brazílie se cíleně snažila pospojovat region Jižní Ameriky, a pomocí svého postavení v nově vzniklé instituci vystupovat jako nejsilnější země tohoto regionu. Brazílii se záměr sloučit všechny země jihoamerického kontinentu do jednoho integračního projektu povedl, když uskupení skutečně zahrnuje všechny země Jižní Ameriky. Hlavní motivy vzniku UNASUR tedy nebyly primárně ekonomické, ale spíše politické. Jako hlavní cíle a priority

UNASUR byly stanoveny záležitosti jako posilování spolupráce mezi státy a jejich obyvateli v kulturních, sociálních, ekonomických a politických oblastech. Důraz je dále kladen na politický dialog mezi státy a kooperaci v sektorech jako vzdělání, infrastruktura, environmentální otázky či energie. Uskupení si tak dává ambice odbourávat socio-ekonomické nerovnosti mezi obyvateli latinskoamerických zemí. (Dabène 2009, s. 211-213, 220; Flesmes 2010, s. 101).

V obou těchto uskupeních se vyskytuje také Venezuela, která se především díky vlastnictví obrovských ropných nalezišť jeví jako další ekonomicky silný hráč regionu, který má zájem na vlivu v obou těchto integračních projektech. Venezuela není věrohodným a spolehlivým partnerem, když její zahraniční politika byla dlouho ovládána autoritářským a populistickým prezidentem Chávezem, a tak zahraničně-politické kroky Venezuely byly často překvapující a poněkud kontroverzní. Tato země dlouhodobě udržovala úzké vztahy především s dalšími autoritářskými režimy, jakými jsou například režim v Bělorusku, Sýrii či Zimbabwe (Flesmes 2010, s. 107-108; Malamud 2011a, s. 11-12).

Venezuela svou participací v obou uskupeních ohrožuje zejména pozici Brazílie, když si díky svým zdrojům dokáže „koupit“ přízeň zemí v regionu, čímž je do značné míry pro Brazílii konkurencí, a potlačuje tak brazilskou dominanci v její sféře vlivu. Ostatní země obou uskupení jsou těmi, které z přítomnosti Venezuely těží, když jim díky tomuto partnerovi vzniká prostor pro vyjednávání s Brazílií, která tak ztrácí svůj silný vliv na fungování obou organizací (Flesmes 2010, s. 107-108; Malamud 2011a, s. 11-12).

V obou těchto uskupeních je evidentní mezivládní rozhodovací struktura a slabší institucionální ukotvení. Brazílie v obou integračních projektech vystupuje jako dominantní stát, a ostatní členské země soupeří o status sekundární moci, tedy druhé nejsilnější země v uskupení, což je pro Brazílii výhodné, neboť tímto není ohrožena její mocenská pozice. Vzniká tak asymetrická forma spolupráce, kdy v této kooperaci lze vidět snahu o prosazování brazilských zájmů. Brazílie usiluje o vytvoření společných cílů a zájmů s ostatními zeměmi

regionu, jako např. ochrana demokracie a ekonomický růst regionu, a Brazílie pak jako vedoucí stát navrhuje další postupy a řídí dialogy mezi zeměmi při snaze cíle realizovat. Zájem ostatních zemí následovat Brazílii zůstává pro brazilskou politiku do jisté míry úskalím, když tento zájem ostatních zemí je díky nemožnosti výrazné participace na regionálním rozhodování limitován, a tyto země mají vidinu pouze ekonomické výhodnosti členství (Flemes 2010, s. 106, 109, 111).

4.3. Současná ekonomická situace a hlavní ekonomické rysy zemí

Během několika posledních dekad se Mexiko změnilo z primárně zemědělské země na zemi, jejíž ekonomika stojí na industriální výrobě a službách. Mexiko prošlo velkými změnami, které přinesly především angažování se v mnoha mezinárodních obchodních paktech, díky čemuž je mexická ekonomika jedna z vůbec nejvíce otevřených ekonomik na světě. V Mexiku nadále probíhají velké ekonomické reformy, kdy tou nejvýraznější je bezpochyby reforma ropného průmyslu. Ropa vždy byla silným vývozním artiklem Mexika, a celá ekonomika stála právě na exportu ropy. V současnosti toto ovšem nahrazuje zmíněná výroba exportního zboží, kdy se jedná hlavně o automobilový a letecký průmysl, a dále o výrobu elektroniky. Mexiko patří mezi největší výrobce automobilů, když zde mají továrny japonské, americké i evropské automobilky. Masivní investice těchto společností silně podporují mexickou ekonomiku a umožňují vznik nových pracovních míst, a z Mexika se tak stal přední vývozcem automobilů (MarketLine 2013, s. 21-22). Zemědělství v Mexiku se nadále také značně podílí na exportu, především je pak výrazný vývoz obilí, ovoce, kávy a tabáku (CIA 2014a; O'Neil 2014).

Valná část industriální výroby v Mexiku se odehrává v tzv. maquiladoras, tedy výrobních továrnách, které disponují speciálními daňovými úlevami, a jsou značnými tahouny mexického průmyslu. První maquiladoras byly založeny zhruba na počátku druhé poloviny 20. století s jednoduchým úkolem, a to velmi levně vyrábět a exportovat zboží do USA. V současnosti ovšem vláda daňové úlevy a jiná zvýhodnění těchto továren odstraňuje, a to za účelem efektivnějšího

státního výběru daní. To značně komplikuje jejich situaci, když konkurence v podobě levné pracovní síly neustále narůstá. Maquiladoras se pokouší posunout od pouhé levné výroby zboží k jeho inovaci, a udržet si svou pozici díky vyspělejší výrobě (The Economist 2013c).

Zmíněné otevírání se mexické ekonomiky se promítá i v nové reformě energetického sektoru, konkrétně ropného průmyslu. V polovině roku 2013 prezident Enrique Peña Nieto představil návrh zákona na zavedení velmi revoluční změny, a to otevření sektoru těžby ropy, který byl znárodněn v roce 1938, a veškerá ropa je tak ve vlastnictví státu. Má tak dojít k ukončení více než 70letého výhradního státního vlastnictví ropy, kdy jediným aktérem na tomto trhu byla mexická státní společnost Petróleos Mexicanos, obecně známá pod zkratkou PEMEX. Návrh na zpřístupnění tohoto trhu lokálním a zahraničním soukromým investorům nenašel pochopení u veřejnosti, ovšem ekonomičtí analytici se domnívají, že nový zákon bude mít značně pozitivní dopad na mexickou ekonomiku. Navíc, společnost PEMEX operovala ve snadno dostupných nalezištích ropy, které téměř vytěžila. Mexiko ovšem dále disponuje zásobami ropy uložených v hlubokých vrtech, na které PEMEX údajně nemá vybavení a prostředky. Tím je částečně poukazováno na nutnost implementace této revoluční reformy, jejíž pomocí dojde k otevření ropného průmyslu soukromým aktérům a tím bude zajištěn zvýšený příliv investic do tohoto sektoru (Flannery 2013a; Helman 2013; IFLR 2013).

Mexická ekonomika se postupně zotavuje z globální krize z roku 2008, a v průběhu roku 2013 postupně rostla. Pro rok 2014 jsou vyhlídky na ekonomický růst Mexika optimistické, když analytici hovoří až o 4% ekonomickém růstu Mexika, a Mexiko se jeví jako stabilně rostoucí ekonomika. Díky tomu analytické finanční instituce a ratingové agentury zvyšují Mexiku kredit, když vylepšují pozici Mexika v označení hodnocení státu, které je indikátorem pro investory. Společnost Moody's dala Mexiku označení A3, a tak z něj udělala druhou zemi v regionu, která dosáhla na status kategorie A, tedy nejlepší kategorie. Jednou z hlavních příčin této změny byla také výše zmíněná reforma

ropného průmyslu v Mexiku. Mexiko tak díky tomuto statusu předčilo Brazílii, které díky jejím ekonomickým výsledkům z posledního období hrozí naopak snížení jejího hodnocení, a analytici hovoří o faktu, že Mexiko je na cestě přebrat Brazílii pozici největší ekonomiky Latinské Ameriky (Mallén 2014; Wiczner 2014).

Brazilská ekonomika se již dlouhodobě zaměřuje na export základních komodit a nerostných surovin. Největšími exportními artikly Brazílie jsou sója a pomerančová šťáva, kdy Brazílie je vůbec největším jejich vývozcem na světě. Další export tvoří cukrová třtina, káva, železná ruda a ropa. Největším partnerem Brazílie pro její export je pak Čína. Tento model, kdy je ekonomika vystavěna na exportu základních komodit, již ovšem není považován za úplně nejlepší, naopak bývá označován za upadající, a právě tento model ekonomického zaměření je nejspíš důvodem pomalejšího ekonomického růstu Brazílie, než který by si přála. Růst brazilské ekonomiky se zpomalil v roce 2011, a následně i v roce 2012, když došlo k propadu růstu HDP země ze 7,5 % nejprve na 2,7 % a dále na 0,9 %. Brazílie je v současnosti rostoucí ekonomikou, ovšem zažívající dlouhodobější útlum (Mallén 2014; The World Bank 2014a; Trading Economics 2014).

Brazilská ekonomika je ovšem obrovská, a tak díky silnému domácímu trhu Brazílie není příliš náchylná na externí ekonomické krize, čímž si dlouhodobě, i přes své výkyvy, drží ekonomický růst, efektivně reguluje inflaci, a zlepšuje sociální blahobyt v zemi (The World Bank 2014a). Velkým ekonomickým vzpružením se stal Plán na zrychlení růstu (PAC), který nastolila současná prezidentka Dilma Rousseff, tehdy ještě členka kabinetu předchozího prezidenta Lula da Silvy. Tento program zastřešuje mnoho ekonomických a rozvojových projektů v Brazílii, největší důraz je ovšem kladen na zlepšení infrastruktury, která v Brazílii není na odpovídající úrovni pro dosažení maximální ekonomické efektivity (Carrasco – Williams 2012, s. 106-107).

Velkým oživením pro Brazílii by mohly být dvě největší sportovní události světa, které Brazílie v následujících letech hostí, a to Mistrovství světa

ve fotbale v roce 2014 a Letní Olympijské hry v roce 2016. Pro dosažení zisků, plynoucích z těchto ekonomicky výborných příležitostí, je ovšem zapotřebí nejprve mohutně investovat, zejména do městské výstavby, sociálního rozvoje a zlepšení infrastruktury, což se zřejmě projevuje na současné situaci ekonomiky Brazílie a jejím zmíněném útlumu, když na tomto rozvoji usilovně pracuje (Mallén 2014; The World Bank 2014a). Velkou předností brazilské ekonomiky je značné množství přímých zahraničních investic proudících do Brazílie, když brazilská vláda zde pro zahraniční investory tvoří skvělé podmínky. Ta oproti jiným zemím staví domácí a zahraniční společnosti a investory na rovnocennou pozici, a navíc pro investory nenastavuje žádná minima či maxima jejich investic, a tato svoboda a výhodnost podnikání do Brazílie láká další a další investory (Carrasco – Williams 2012, s. 107-108).

Prezidentka rovněž usiluje o snížení výdajů Brazílie, kontrolu inflace svěřila výhradně do rukou centrální banky, a prosadila zákon na zvýšení minimální mzdy. Jejím neúspěchem je ovšem zmíněný značný pokles ekonomického růstu v letech jejího úřadování, a navíc inflace zůstává vyšší, než je úroveň, které se centrální banka snaží dosáhnout. Velkým problémem je velké utrácení z prostředků státního rozpočtu, když má za následek zvyšování úrokových sazeb, což zapříčiňuje, že další půjčky tak jsou pro Brazílii více nevýhodné. Dalším problémem je negativní dopad na měnové ohodnocení, které dělá zboží domácích producentů při jejich exportu dražší, a tak méně konkurence schopné na globálních trzích (Carrasco – Williams 2012, s. 110-111).

Jak výše uvedeno, Argentina se na počátku nového tisíciletí potýkala s ekonomickou krizí, která silně zasáhla ekonomiku země. Od vymanění se z krize uplynulo zhruba jedno desetiletí, a to z argentinského pohledu velice úspěšné. Argentina dokázala ekonomicky značně růst, a po celosvětové krizi z 2008 se dokázala zotavit nejlépe ze třech komparovaných zemí. To dokazuje hospodářský růst země, kdy HDP Argentiny sice prudce kleslo v roce 2009, ovšem hned v následujících letech 2010 a 2011 byl růst HDP 9 %, což je jasně nejvíce z komparovaných zemí. Signifikantní vzestup argentinské ekonomiky je

spojen hlavně s růstem průmyslu, především pak výrobě automobilů, textilu a energetickém sektoru, a dále vzestup IT technologií. Podobně jako v případě Mexika a Brazílie je i argentinská ekonomika zaměřena především na export, v případě Argentiny pak představuje dominantní proexportní sektor především zemědělství, přičemž nejvýznamnějšími artikly jsou pšenice, sója, a ve světě proslavené hovězí maso z argentinského chovu dobytka. Dále také, stejně jako Mexiko a Brazílie, Argentina vyváží ropu a zemní plyn (CIA 2014c; Marketline 2012, s. 18-19, 46; The World Bank 2014b).

Oproti Brazílii, která značně obchoduje s Čínou, tedy s další rostoucí ekonomikou, se kterou se tak navzájem podporují, pro Argentinu je významným obchodním partnerem Evropská unie (EU). Hned po Brazílii je EU nejčastější cílovou destinací argentinského exportu. Opačným směrem proudí množství finančních investic, a EU je největším zahraničním investorem v Argentině, pokrývajícím polovinu přímých zahraničních investic směřujících do této země. Nicméně v nedávné době začalo docházet ke zhoršování obchodních vztahů s EU, a to díky omezením různého druhu ustanovených argentinskou vládou v posledních letech. Dalším faktorem oslabující argentinský obchod s EU jsou ekonomické vazby s Čínou, ke které Argentina nově inklinuje stejně jako Brazílie. Právě rostoucí obchod Argentiny s touto asijskou zemí pomalu překonává obchod s EU, a Čína je tak dalším hlavním obchodním partnerem Argentiny, se kterým Argentina kooperuje, a uzavírá další smlouvy o jejich vzájemné spolupráci (European Commission 2013; Marketline 2012, s. 19).

Argentina na počátku 20. století patřila mezi desítku nejbohatších zemí světa. Oproti Mexiku, které se zmítalo v dlouhé občanské válce, či Brazílii, která se v tomto období modernizovala, byla Argentina značně prosperující zemí (Carrasco – Williams 2012, 92-93; Marketline 2012, s. 45; Marketline 2013, s. 42). To již dávno neplatí, obzvláště po krizi z prvních let 21. století, především pak vyhlášení argentinského krachu, který Argentinu a její ekonomiku velmi negativně poznamenal, a některé důsledky této krize a bankrotu se promítají až do současné doby. I přes částečné argentinské zotavení se a několik ekonomicky

velmi úspěšných let co do růstu státního HDP, je Argentina zemí, která se neustále snaží dlouhodoběji stabilizovat svou ekonomiku. Dlouhodobým ekonomickým problémem v Argentině se stala měnová politika. Vláda je v současnosti nucena aplikovat různá opatření pro devalvaci argentinského pesa, když inflace v zemi zůstává vysoká. Právě inflace je nejpalčivějším problémem v Argentině, a dokonce zde dochází k falšování konkrétních dat za účelem umělého oslabení a marginalizace tohoto problému. V závislosti na špatný stav ekonomiky dochází k protestům veřejnosti proti počínání současné vlády prezidentky Fernández-Kirchner (Davies 2014; Lyons 2014; The Economist 2014).

Tabulka č. 1: Roční růst HDP komparovaných zemí v %

	2010	2011	2012	2013o/e	2014p/f	2015p/f
Argentina	9,2	8,9	1,9	5,0	2,8	2,5
Brazílie	7,5	2,7	0,9	2,2	2,4	2,7
Mexiko	5,1	4,0	3,8	1,4	3,4	3,8

Zdroj: *The World Bank 2014c,d*; o/e = odhad (estimate), p/f = předpověď (forecast)

Tabulka č. 2: Produkce a export ropy a zemního plynu států a jejich pozice ve světě v roce 2012

	Ropa v mil. barelů/den		Zemní plyn v mld. m ³ /rok	
	Produkce	Export	Produkce	Export
Argentina	0,723 (27.)	0,091 (38.)	38,8 (25.)	0,2 (50.)
Brazílie	2,652 (11.)	0,619 (21.)	17,0 (35.)	0,4 (47.)
Mexiko	2,936 (8.)	1,460 (10.)	53,96 (17.)	0,1 (52.)

Zdroj: *U.S. Energy Information Administration 2013a,b,c*; *CIA The World Factbook 2014a,b,c*

5. Komparace zemí v sociálně-kulturní oblasti

5.1. Mexiko

V Mexiku je dlouhodobým problémem chudoba obyvatelstva. I přes evidentní vzestup Mexika a snahu vlády o zlepšení situace této problematiky, téměř polovina mexického obyvatelstva spadá dle stanov mexického Státního úřadu pro hodnocení sociálně-rozvojové politiky (CONEVAL) do kategorie lidí žijících v chudobě. Definice chudoby je v tomto případě stanovena na měsíční příjem nižší než 180 USD ve městech a 113 USD na venkově (Mallén 2013; Wilson – Silva 2013, s. 1-2). Při definování hranice chudoby jako vyžití jedince s 1,25 USD/den je ovšem těchto občanů v Mexiku pouze necelé 1 %. V Argentině je dle této definice taktéž necelé 1 % obyvatel žijících v chudobě, a jasně nejhorsí je v tomto ohledu Brazílie, ve které dle této definice žije v chudobě více než 6 % obyvatel (The World Bank 2014e) Druhým extrémem v Mexiku jsou jedinci patřící mezi světovou špičku nejbohatších osob na světě. Právě díky výše popsanému ekonomickému růstu Mexika se také značně zvedá střední třída obyvatel. Ta nyní tvoří největší část mexického obyvatelstva, a jedná se o rodiny vlastnící domy, auta, a obecně využívajících všech moderních technologií. Rozmanitost mexického obyvatelstva je tedy značná, a distribuce bohatství je velmi nerovnoměrná, i když rostoucí střední třída je důkazem lepší se této situace. Jak federální mexická vláda, tak jednotlivé státní vlády zavádějí různé programy a instituce na boj proti chudobě, kterých tak je v Mexiku zhruba tisíc. Dle OECD je takovýto počet aktérů zapojených do boje s chudobou nadbytečný a Mexiko by mělo zapracovat na zredukování počtu těchto programů a na jejich zefektivnění (Marketline 2013, s. 57; OECD 2013, s. 36-37).

V Mexiku převládá velká nerovnoměrnost v možnostech obyvatel podnikat, či v přístupu k zdravotní péči, vzdělání, a často i základním lidským potřebám. Pro začínající podnikatele je těžké prosadit se díky monopolním a oligarchickým skupinám, které narušují zdravou konkurenci na trhu. Na vzdělávání a zdravotní péči vláda uvolňuje a přerozděluje mnoho finančních

prostředků, a tak v roce 2012 byla dokončena implementace všeobecného základního zdravotního pojištění pro mexické občany. Vzdělávací možnosti v Mexiku jsou stále ve značném nepoměru, nicméně jedná se spíše o možnosti studia na středních a vysokých školách. Při komparaci zemí v gramotnosti dospělé populace, tedy obyvatel starších 15 let s alespoň minimálním vzděláním, disponuje nejvyšší hodnotou Argentina (98 % obyvatel), dále Mexiko (93,5 %), a nejhorsí statistiku má Brazílie (90,5 %). Největším problémem v Mexiku je velký počet dětí ukončujících studia předčasně, čímž disponující pouze základním vzděláním s nemožností vymanit se z chudoby. Tato nerovnoměrnost ve výsledku brzdí celou ekonomiku státu, když společnost neprodukuje plný potenciál vzdělané pracovní síly (CIA 2014c; Marketline 2013, s. 59-60; O'Neil 2014; The World Bank 2014f).

Zřejmě největším problémem v současném Mexiku je bezpečnost v zemi, když úroveň kriminality si drží vysokou úroveň, a v případě Mexika se nejedná o běžné kriminální přečiny, ale v zemi probíhá válka vedena vládními jednotkami proti drogovým kartelům. Problém značného pašování drog z Mexika do USA má kořeny v druhé polovině 20. století, současná situace v zemi ovšem nastala v roce 2006, kdy tehdejší prezident Felipe Calderón započal boj proti drogovým organizacím. Konflikt neustále nabýval na své intenzitě, a nyní je považován za otevřenou válku. Současný prezident Peña Nieto usiluje o to, aby civilisté nebyli tímto konfliktem zasaženi. Tato obava a vynakládané úsilí plyne ze skutečnosti, že životy civilistů jsou často negativně poznamenány touto válkou například ve formě vyděračství, únosů, či jiných forem násilí, které jsou v současnosti v Mexiku častými. Mezi civilisty vzniká fenomén domobrany, a to ve snaze bránit svá práva a bezpečnost. Tyto skupiny v některých případech úspěšně potlačují vliv kartelů, samy ovšem získávají na moci, a naskytuje se tak otázka zda se nestanou nebezpečnými nástupci svého nepřítele. Peña Nieto pokračuje v Calderónem započatém honu na vrcholné představitele drogových organizací, když za dobu Nietova působení byli dopadeni dva vůbec nejhledanější muži v Mexiku, Miguel Trevino Morales a Joaquin Guzman. Kartely následně výrazně oslabily, ovšem došlo k jejich postupnému rozpadu na vícero menších

organizací, a tak dopadení hlav drogových organizací nelze považovat za plnohodnotné vítězství. Paradoxem pak je, že samotný boj proti drogovým kartelům má také svá úskalí. Primárně samozřejmě platí, že čelit drogovým kartelům s sebou nese náklady, které musí platit mexická vláda. Větší problémy ovšem může přinést samotné potlačování pašování drog, když právě tato nelegální činnost tvoří několikaprocentní podíl na celkovém mexickém ročním HDP, a pohybuje se tedy v desítkách miliard USD. Dalším faktem je, že vůdci jednotlivých kartelů, často za účelem zajištění si uznání a podpory lokálních obyvatel, investují do rozvoje daného regionu a životní úrovně jeho obyvatel. Tato nelegální činnost zároveň poskytuje množství pracovních míst, která ubývají paralelně s potlačováním této činnosti. Válka proti drogovým kartelům v Mexiku se tedy jeví jako složitý a problematický fenomén v současnosti sužující tuto zemi (Aljazeera 2014; Lee 2014).

Soudnictví a justice je v Mexiku dalším problematickým sektorem. Soudní procedury jsou zdouhavé, mnoho případů zůstává ve stádiu nevyřízených, a pouze malé procento kriminálních činů skončí odsouzením pachatele. Dalším problémem spojeným s tímto sektorem je silně se vyskytující korupce. Soudnictví v Mexiku je tak velmi neefektivní, a i proto je soudní správa v Mexiku dlouhodobě reformována, a to od vyšetřovacího administrativně náročného procesu k ústnímu oponentnímu soudnictví, ve snaze dosáhnout více efektivního, transparentního a spolehlivého soudního systému. (Marketline 2013, s. 65, 67; OECD 2013, s. 19; O'Neil 2014).

I přes trvajících násilí mezi drogovými kartely a zasahující policií a armádou Mexika, představuje turismus jeden z nejdynamičtěji rostoucích segmentů hospodářství. To potvrzuje příliv investic do tohoto odvětví, směřujících zejména do výstavby nových a opravy stávajících hotelů, či vylepšování vzhledu mexického veřejného prostoru. Tyto investice by navíc měly vytvořit desetitisíce nových pracovních příležitostí. Růst mexického turismu také dokazuje neustále zvyšující se počet turistů navštěvující mexické resorty. Nejvíce do Mexika směřují turisté z USA, Brazílie, Číny a Ruska. Do Mexika ročně cestuje více než

20 milionů turistů, což značí jasnou dominanci Mexika v tomto odvětví, když jak do Brazílie, tak do Argentiny ročně cestuje zhruba 5-6 milionů turistů za rok. Nebezpečí plynoucí z bojů drogových kartelů a války vedené proti nim hrozí pouze v určitých oblastech Mexika, a tak většina vyhledávaných resortů je ve vzdálenosti stovek mil od epicenter konfliktů (Castillo 2011; Flannery 2013b; Reuters 2013c; The World Bank 2014g).

5.2. Brazílie

Brazílie nejsilněji trpí sociální nerovností obyvatel a zejména pak nerovností příjmů. Zatímco vrcholoví manažeři a ředitelé společností v São Paulu jsou placeni vůbec nejlépe na světě, miliony jiných Brazilců musí vyžít s méně než jedním dolarem na den. Dle výsledků studií provedených Association of Executive Search Consultants, Daselin Executive Search, a dále Boyden World Corporation, brazilský ředitel společnosti či vrcholový řídicí pracovník má vůbec nejvyšší roční příjem v konkurenci s pracovníky stejných pozic v New Yorku či Londýně. Provedené studie tvrdí, že pracovník těchto vysokých pozic si v São Paulu ročně vydělá v průměru 620 tisíc USD, zatímco v New Yorku 574, v Londýně pak 550 tisíc USD za rok (Reuters 2010; The Economist 2011; The Rio Times 2011). V současnosti 10 % nejbohatších členů společnosti v Brazílii vydělává více než 40 % celkových příjmů a stejným procentním podílem se podílí také na spotřebě zboží a služeb v zemi. Giniho index udávající úroveň nerovnoměrnosti přerozdělování příjmů v zemi staví Brazílii mezi desítku zemí s nejhorší statistikou, a Index lidského rozvoje (HDI) skládající se z kombinace dat zaměřených na vzdělání, zdraví a příjem obyvatel vykazuje Brazílii jako jednu z nejhorších zemí v regionu Latinské Ameriky. Giniho index Brazílie v průběhu let klesal z hodnoty téměř 60 % až k současným 52 %. Tato hodnota je ovšem v komparaci s Mexikem a Argentinou stále nejvyšší, když Giniho index Mexika je 47,2 % a Argentiny dokonce 44,5 %. Argentina je z komparovaných zemí také nejlepší co do HDI, a to s hodnotou HDI 0,811. Argentina se svou úrovní a kvalitou života obyvatel vyznačuje již dlouhodobě (viz níže). Mexiko je se svým HDI 0,775 také na lepší úrovni než Brazílie, která tak je i v této statistice

nejhorší z komparovaných zemí s hodnotou HDI 0,730 (The World Bank 2014h; UNDP 2014). Sociální nerovnost v Brazílii má své kořeny ještě v koloniální době, kdy otroci, tedy Brazilci tmavé pleti, neměli rovný přístup ke vzdělání, a dále docházelo k nerovnoměrnému přerozdělování pozemků a půdy. Tyto nespravedlnosti dále pokračovaly i po skončení otroctví, když bílí Brazilci jednoznačně převažovali v politických institucích, a tak rozhodování o další finanční distribuci bylo dále nerovnoměrné, protože političtí představitelé podporovali právě oblasti Brazílie, kde dominovalo bílé etnikum. Toto zapříčinilo dlouhodobé sociální nerovnosti v Brazílii, které se silně odrážejí na současné společnosti (Carrasco – Williams 2012, s. 114-115; CIA 2014b; Soares de Lima – Hirst 2006, s. 39).

Obecně lze říci, že bohatšími částmi země jsou jih a pobřežní regiony, zatímco směrem na sever a do vnitrozemí Brazílie obyvatelé chudnou. Tento trend ovšem neplatí úplně, když kontrast mezi bohatými a chudými Brazilci je nejvíce viditelný právě v bohatých oblastech, a to díky skutečnosti, že bohatí a chudí zde žijí prakticky současně vedle sebe. Kolem a uvnitř bohatých metropolí se totiž tvoří slumy, v Brazílii označované jako tzv. favely. I když jedním z vůbec největších slumů světa je Neza-Chalco-Itza v Mexico City, problematika slumů/favel je nejvíce příznačná právě pro Brazílii. Brazílské favely se stávaly do značné míry samostatně fungujícími jednotkami s vlastními pravidly a systémem, kde brazilská vláda neměla přílišný vliv, a to je značně odlišuje od běžných slumů. Díky jisté unikátnosti favel, a dále díky faktu, že v brazilských favelách žije 6 % obyvatel, tedy 12 milionů Brazilců, je tato problematika v Brazílii nejvýraznější, a tak je vhodné zde toto brazilské specifikum zmínit (Carrasco – Williams 2012, s. 115-116; IBGE 2010; Tovrov 2011).

Favely jsou oblasti, kde jsou koncentrováni chudí obyvatelé, často s absencí základních potřeb jako přívodu vody a elektřiny, a tyto oblasti navíc byly po dlouhou dobu ovládány drogovými gangy, zmítány v chaosu a značné kriminalitě. (Carrasco – Williams 2012, s. 115-116; IBGE 2010). Doba, kdy favely ovládali drogoví bossové, je z části pryč, když brazilská vláda dokázala

mnohé z těchto oblastí zbavit právě drogových vůdců, gangy tak rozbit, a posílit svůj vliv v těchto oblastech. Největší vojenské zásahy byly provedeny ve favelách v těsné blízkosti Ria de Janeiro a São Paula, kde jsou favely největší a nejvýraznější. Dalším důvodem pro zlepšení situace právě zde je brazilské hostování Mistrovství světa ve fotbale v roce 2014, a Olympijských her v roce 2016, pořádaných právě těchto metropolích. Kriminalita v zemi, zejména u mladých a mladistvých, stále zůstává vysoká, a to především právě díky fenoménu favel. Vládní počiny na zlepšení situace, nejen ve favelách, ovšem lze hodnotit pozitivně. Snaha zredukovat chudobu a nerovnoměrnost mezi obyvateli v Brazílii se vládě také postupně daří, nicméně jak je výše uvedené informace a statistiky ukazují, tato problematika nadále vyžaduje mnoho úsilí a zdokonalování (ČT24 2013; The World Bank 2014a; Unesco 2014a).

Jak již bylo řečeno, příprava na organizování sportovních událostí je v současné době pro Brazílii prioritou, neboť jejich prostřednictvím má Brazílie promluvit ke světu, pozvednout celou ekonomiku země, a přispět k upevnění své pozice ve snaze být regionálním hegemonem. Enormní investice do budování a příprav těchto událostí s sebou nesou i jistá negativa, a to masivní protesty občanů po celé Brazílii vůči postupům vlády. Těm se nelíbí astronomické investice plynoucí do budování fotbalových a atletických stadionů a protestující poukazují na to, že by prostředky měly plynout především do infrastruktury, vzdělání či zdravotní péče. Dalším negativním dopadem plynoucím z pořádání podobně monstrózních akcí je vystěhovávání rodin z domovů, které jsou blízko vyrůstajících staveb. Další protesty poukazují na neschopnost vlády vypořádat se s novými požadavky brazilské společnosti. Dřívější zájem Brazilců o pracovní místa a růst ekonomiky se proměnil v zájem o životní úroveň a především zvýšení rovnosti obyvatel. Samotné konflikty se nárazově odehrávají i mezi civilisty navzájem, když dochází ke střetům obyvatel favel, tedy zejména obyvatel tmavé pleti, se střední třídou převážně bělošské populace. Nerovnost obyvatelstva je tak výraznou problematikou diskreditující brazilskou pozici v sociálně-kulturní části této komparace (ČT24 2013; Garman – Young 2013; Gupta 2013; Froio 2014).

Sociální nerovnosti v Brazílii se také promítají do problematiky vzdělanosti, což je dalším problémem v brazilské společnosti. Vzdělání je sice v Brazílii poskytováno zdarma, ovšem mnoho dětí nemá kam docházet do školy, jelikož například v jejich favele se žádná vzdělávací instituce nevyskytuje. Chudé rodiny často upřednostňují, aby dítě co nejdříve pracovalo, a tak přispělo svým příjmem do rodinného rozpočtu. Tím se v Brazílii také zvyšuje fenomén nelegální dětské práce. Školy jsou financovány úřady v místě, kde se vzdělávací instituce nachází, a tak dochází k nerovnoměrnosti, jelikož vzdělání v bohatých oblastech je na o mnoho lepší úrovni, než v oblastech chudších. Silně patrné jsou také rozdíly v přístupu ke vzdělávání v důsledku etnické náležitosti. Původní obyvatelé země, ale třeba také lidé žijící mimo hlavní aglomerace, mají menší možnost získat kvalitní vzdělání. Brazílie usiluje o zlepšení vzdělávacích institucí a jejich výsledků, a vláda implementuje programy s účelem rozšířit možnost přístupu ke vzdělávání v rovnoměrném poměru pro celou brazilskou společnost (The World Bank 2014a; Unesco 2014b).

5.3. Argentina

Argentina byla od získání své nezávislosti vyhledávanou destinací evropských migrantů, přičemž v největší míře zde nacházeli svůj nový domov zejména Španělé a Italové. I díky této skutečnosti jsou obyvatelé Argentiny v drtivé většině běloši. Argentina se v porovnání s ostatními latinskoamerickými zeměmi vyznačuje poměrně vyšší životní úrovní, což dokládá např. výše uvedená statistika HDI, či úroveň zdravotnictví a vzdělání v zemi (viz níže). Tato skutečnost je pak výrazná především v argentinských městech, kde jsou zdravotnické služby a vzdělávací zařízení na velmi vysoké úrovni. I proto většina argentinského obyvatelstva žije ve městech, a imigrace obyvatel z odlehlých oblastí země právě do měst neustále roste (CIA 2014c; Marketline 2012, s. 22).

Argentina dlouhodobě vyniká svým důrazem na kvalitní vzdělání, rozvoj kultury, a zdravotní služby pro své obyvatelstvo, a vláda tyto sektory vehementně finančně podporuje. Zdravotnický sektor je argentinskou vládou podporován nejvíce, když do něj plyne více jak 5 % HDP země, což se rovná několika

desítkám miliard USD. Argentinská vláda se snaží zajistit zdravotnické služby všem svým obyvatelům, a tak jednak dochází k rozšiřování lékařského personálu i do odlehlejších oblastí země, a dále jsou zdravotnické služby poskytovány také osobám, které nemají zdravotní pojištění. Argentinská vláda se také neustále snaží zdokonalovat a zefektivňovat vzdělávací systém v zemi, o čemž svědčí například projekt vznikuvší ve spolupráci s UNICEF, jehož cílem je zlepšit vzdělání v chudých argentinských regionech. Jedná se o plán distribuce notebooků právě pro studenty vyšších ročníků studia, což má jednak studenty motivovat v jejich studiu, a dále jim poskytnout vzdělání prostřednictvím moderních technologií, a tak je učinit více konkurenceschopné na trhu práce (Marketline 2012, s. 22-24). Tyto uvedené skutečnosti jasně dokládají důraz a zájem Argentiny na blahobytu občanů, a na udržování vysoké životní úrovně v zemi.

Mezi argentinskými regiony je značná disproporce, když několik nejbohatších regionů se na HDP země podílí více než z 80 %, zatímco zbylé téměř dvě desítky provincií se podílí zbývajícími 20 %. Bez regionálního plánování na celonárodní úrovni nejsou tyto provincie konkurenceschopné a jsou značně marginalizovány. K marginalizaci také dlouhodobě dochází v případě původního obyvatelstva, tvořícího necelá 2 % populace Argentiny, kdy tato etnika jsou koncentrována právě v chudých severních a severozápadních provinciích. V Argentině dochází k diskriminaci těchto obyvatel, když jsou dlouhodobě terčem násilí a špatného zacházení. Jejich vliv na rozhodování ohledně záležitostí jich se dotýkajících byl zcela minimální, a v důsledku růstu průmyslu a rozšiřování se těžby zdrojů v Argentině docházelo k narušování území přiznaných těmto původním obyvatelům. Tato situace se v současnosti zlepšuje, když argentinský Nejvyšší soud v polovině roku 2013 svým usnesením vyzval organizaci zastřešující a zastupující původní obyvatele a provinční vlády k vymezení konkrétních teritorií, která náleží původním obyvatelům. Dále má dojít ke garantování jejich práva podílet se na rozhodování v nejen těchto oblastech Argentiny (Amnesty International 2013; European Commission 2007, s. 15-16).

Důvěra veřejnosti v úřady a soudnictví není v Argentině příliš vysoká. Na vině je jednoznačně chabá transparentnost financování politických stran, rozhodování soudů, a obecně, vysoká míra korupce v zemi. K té v Argentině hojně dochází i přes působení množství zřízených orgánů, které mají mít tuto problematiku na starost. Ty nejsou dostatečně efektivní, neboť nedisponují dostatečnými kompetencemi. Argentinská veřejnost se proti těmto skutečnostem bouří, a v současnosti viní vládu prezidentky Fernández Kirchner, kterou shledává vinou mj. právě za vysokou korupci v zemi. Za pozitivní lze hodnotit schválení zákona zakazujícího praní špinavých peněz, ke kterému došlo v roce 2011, když tato nelegální činnost byla doposud chápána jako pouhé napomáhání jiné kriminální činnosti. Nyní je odhalení této činnosti trestáno odnětím svobody, pokutou, zabavením majetku a dalšími sankcemi (European Commission 2007, s. 9; The Guardian 2012; Transparent International 2014).

Současným nejvyšším představitelem církve, tedy papežem, se v polovině března roku 2013 stal argentinský kardinál Jorge Mario Bergoglio, který přijal jméno František (Francis), a je tak vůbec prvním latinskoamerickým papežem v historii této instituce, a to i přes skutečnost, že právě tento region obývá nejvíce katolicky věřící populace na celém světě. Taktéž je nový papež prvním jezuitou zastávajícím tuto pozici. Jorge Mario Bergoglio po svém jmenování čelil kritice, že v době vojenské junty v Argentině započaté v roce 1976 nijak nevystupoval a neupozorňoval na násilnosti a bezprávní odehrávající se v zemi. Tato kritika byla Vatikánem označena jako dílo levicových antiduchovních skupin ve snaze pošpinit církev. (Miroff 2013; The Huffington Post 2013). V Argentině bylo zvolení Argentince do úřadu papeže chápáno velmi emotivně, a důkazem toho je vznesení návrhu rozhodčích orgánů na poctění a zvěčnění této události v podobě zavedení nových mincí s nově zvoleným argentinským papežem na nich (Shoichet 2013).

6. Závěr

Po konci Studené války získal mezinárodní systém multipolární strukturu, díky které byla nastartována emancipace jednotlivých světových regionů, které se mohou naplno angažovat v mezinárodním dění. Latinská Amerika je jedním z těchto rostoucích regionů, v rámci kterého dochází k soupeření jednotlivých zemí o vedoucí pozici v dané oblasti, tedy pozici regionálního hegemona. V předkládané práci jsem analyzoval a komparoval trojici latinskoamerických zemí, a sice Mexiko, Brazílii a Argentinu právě na pozadí teorie regionální hegemonie, a to ve snaze dojít k závěru a určit, která z uvedených zemí je nejbližší dosažení pozice regionálního hegemona. Konceptem regionální hegemonie se opakovaně zabývá množství odborníků, jejichž práce se do značného rozsahu podobají, a na základě právě těchto odborníků a jejich pojednávání o teorii regionální hegemonie byly vytyčeny charakteristiky a nároky kladené na regionálního hegemona. Na základě charakteru těchto jednotlivých kritérií je práce rozdělena na geopolitickou, ekonomickou a sociálně-kulturní komparaci vybraných zemí.

Geopolitická část je převážně perspektivou realistického chápání moci, a jsou zde zkoumány především atributy tzv. hard power. Z tohoto pohledu je dominantní zemí a potencionálním hegemonem Brazílie, neboť svou rozlohou, počtem obyvatel, surovinovými zdroji, velikostí a modernizací armády jasně předčívá své zbylé dva konkurenty. Všechny země jsou bohaté na cenné surovinové zdroje, zejména ropu a zemní plyn. V celkové škále a množství zdrojů je ovšem Brazílie, i díky své obrovské rozloze, v této statistice dominantní, a to i přes skutečnost, že Mexiko je větším producentem a exportérem právě zmíněné ropy. V této kapitole je diskutována také politická situace a potenciál zemí, kdy se jako nejsilnější jeví opět Brazílie. Mexiko a jeho úzké vztahy s USA jej částečně řadí mimo region, což zdůrazňuje právě Brazílie, která se tak snaží zbavit potencionálního konkurenta na pozici regionálního hegemona. Postupný vznik tzv. Mexameriky je dalším důkazem mexické tendence směřovat na sever, v budoucnosti ovšem tato skutečnost může sehrát

významnou roli v případě, že by Mexiko získalo zpět území, která v historii ztratila na úkor USA. Argentina je zemí s nenaplněnými ambicemi, neboť není schopna získat zpět Falklandy a etablovat se v části Antarktidy, což v této práci částečně oslabuje její ambice na pozici regionálního hegemona.

V ekonomické sféře byla zmíněna skutečnost, že všechny komparované země prošly ekonomickou krizí, kdy nejsilněji krize zasáhla každou ze zemí v jiném období, a každá země se s problémem ekonomické krize dokázala vypořádat jinak. Překonání a následné zotavení se z krize se nejlépe podařilo Brazílii, a naopak nejhůře Argentině, která se stala jedinou latinskoamerickou zemí, která byla nucena vyhlásit svůj bankrot, což výrazně oslabuje její pozici v souboji o regionální hegemonii. Jako ekonomicky nejsilnější se ovšem jeví Mexiko, které je z komparovaných států v současnosti nejrychleji rostoucí ekonomikou s optimistickými vyhlídkami do budoucnosti. Mexiko prosperuje především díky uskupení NAFTA, které i přes některé své negativní důsledky dokázalo Mexiko výrazně pozvednout a nastolit takový kurs, který z Mexika učinil silného ekonomického aktéra. Prosperující Mexiko je ovšem do jisté míry vzdáleno latinskoamerickému regionu, neboť je v mnoha ohledech závislé na svém severním sousedovi, což je právě determinantem mexického ekonomického úspěchu. Uskupení MERCOSUR a UNASUR lze chápat jako brazilskou snahu o poukázání na svou vůdčí roli, ani v jednom případě se toto ovšem nedokázalo dle představ Brazílie naplnit. Argentinská ekonomika se oproti svým konkurentům nedokázala vypořádat s ekonomickou krizí, ovšem během posledního desetiletí došlo k výraznému růstu této ekonomiky a je otázkou, zda jej Argentina dokáže udržet. Země se totiž opět potýká s vysokou inflací a situace kolem argentinské ekonomiky je opět nejistá.

Vnitřně je každá ze zemí poznamenána faktory, které brzdí a narušují jejich rozvoj a potenciální růst. Sociálně-kulturní část této práce poukázala na vnitřní problémy států, zejména pak nerovnosti mezi obyvateli. Jak je v práci uvedeno, Argentina byla na počátku 20. století zemí patřící mezi světovou špičku vůbec nejrozvinutějších a nejlépe prosperujících zemí na světě. V případě

Argentiny došlo k radikálním propadům, nicméně některé principy se zachovaly až do současnosti, a tak si Argentina udržuje status země s vysokou životní úrovní, a to především díky masivním investicím do zdravotních služeb a do vzdělání obyvatelstva. Argentina se jeví jako vítěz sociálně-kulturní kapitoly, když ve srovnání s Mexikem, kde probíhá válka proti drogovým kartelům, či Brazílií, kde se vyskytují tzv. favely, tedy komunity s chudinským obyvatelstvem a drogovými gangy, trpí Argentina snadněji řešitelnými problémy v tomto sektoru.

Komparované země jsou si v mnoha ohledech podobné. Svým historicko-politickým vývojem, geografickými podmínkami, ekonomickými principy či politickou a sociální situací se země do jisté míry skutečně podobají, ovšem jisté rozdílnosti jsou zřejmě právě tím rozhodujícím prvkem určující hegemonistické ambice těchto států. Všechny komparované země disponují velkým potenciálem pro svůj další růst, všechny ovšem také trpí faktory, které právě tento růst naopak potlačují. Při tvoření této práce jsem se opakovaně setkával s názory autorů, kteří ve značném počtu hovoří a pojednávají o Brazílii jako o regionálním hegemonovi, a nikdy do této role nestaví Mexiko či Argentinu. Avšak dle mého závěru Brazílie tohoto statutu stále nedosáhla, i když je mu z komparovaných zemí nejbližší. Jak výše uvedeno, Brazílie je vítězem geopolitické komparace zemí, a o pozici regionálního hegemonu se uchází. Z politického hlediska je to především Argentina, která si je vědoma brazilské síly, a dlouhodobě zabraňuje a odmítá tuto roli Brazílii přiznat. Díky tomu tak nedochází k naplnění kritéria uznání hegemonu ostatními zeměmi regionu. Dále z hlediska ekonomického, Brazílie nedisponuje výraznou dominancí v regionu, naopak zde má značnou konkurenci v podobě jak Mexika, tak Argentiny. Při pohledu na sociálně-kulturní komparaci zemí je patrné, že ve všech jsou přetrvávající problémy s výrazným dopadem na fungování státu, avšak v této komparaci se Argentina evidentně nalézá v nejlepší pozici. Brazílie má v celkovém hledisku k pozici regionálního hegemonu nejbližší, ovšem její postavení není natolik silné a dominantní, aby svůj záměr mohla prosadit a tuto roli v současné době skutečně získat.

7. Seznam zdrojů

Alba, Francisco (1998). Mexico's 1982 Economic Crisis. In: *Migration between Mexico and the United States: binational study*. Volume 3. Research reports and background materials, s. 1223-1227.

Aljazeera (2014). *Mexico's most wanted drug lord arrested* (<http://www.aljazeera.com/news/americas/2014/02/mexico-most-wanted-drug-lord-arrested-2014222191241885299.html>, 28. 3. 2014).

Amnesty International (2013). *Indigenous Peoples in Argentina: 'We are strangers in our own country'* (<http://www.amnestyusa.org/news/news-item/indigenous-peoples-in-argentina-we-are-strangers-in-our-own-country>, 29. 3. 2014).

Anderson, Greg (2008). The Institutions of NAFTA. *Norteamérica*, Year 3, No. 2, s. 11-41.

Bandeira, Luiz Alberto Moniz (2006). Brazil as a Regional Power and Its Relations with the United States. *Latin American Perspectives*, Vol. 33, No. 3, s. 12-27.

BBC News (2012a). *Mexico country profile* (http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/country_profiles/1205074.stm, 7. 2. 2014).

BBC News (2012b). *Argentina angry after Antarctic territory named after Queen* (<http://www.bbc.com/news/uk-20822582>, 2. 3. 2014).

BBC News (2014). *Key facts: The Falklands War* (<http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/guides/457000/457033/html/>, 4. 3. 2014).

BN Americas (2013). *Argentina's Atucha II nuclear plant passes grid test* (<http://www.bnamericas.com/news/electricpower/argentinas-atucha-ii-nuclear-plant-passes-grid-test>, 10. 3. 2014).

Bowcott, Owen (2007). Argentina ready to challenge Britain's Antarctic claims. *The Guardian* (<http://www.theguardian.com/environment/2007/oct/19/climatechange.fossilfuels>, 2. 3. 2014).

BRICS Fifth Summit (2014). *About BRICS* (<http://www.brics5.co.za/about-brics/>, 10. 4. 2014).

BRICS Forum (2014). *BRICS – The Acronym* (<http://www.bricsforum.org/sample-page/>, 26. 2. 2014).

Carrasco, Enrique – Williams, Sean (2012). Emerging Economies After the Global Financial Crisis: the Case of Brazil. *Northwestern Journal of International Law & Business*, Vol. 33, No. 81, s. 81-119.

Castillo, Mariano (2011). Despite violence, Mexico tourism remains strong. *CNN* (<http://edition.cnn.com/2011/TRAVEL/07/26/mexico.tourism/>, 28. 3. 2014).

CIA (2014a). *The World Factbook – Mexico* (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mx.html>, 21. 2. 2014).

CIA (2014b). *The World Factbook – Brazil* (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/br.html>, 22. 2. 2014).

CIA (2014c). *The World Factbook – Argentina* (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ar.html>, 2. 3. 2014).

Covarrubias, Ana (2011). Mexico's Foreign Policy Under the Partido Acción Nacional: Promoting Democracy, Human Rights, and Interests In: Gardini Gian Luca – Lambert, Peter, *Latin American Foreign Policies* (New York: Palgrave Macmillan), s. 213-233.

Cypher, James M. (2011). Mexico since NAFTA – Elite Delusions and the Reality of Decline. *New Labor Forum*, Vol. 20, Issue 3, s. 60-69.

ČT24 (2013). *Rio znovu čistilo favely, kvůli sportu se už stěhovalo 19 tisíc rodin* (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/245138-rio-znovu-cistilo-favely-kvuli-sportu-se-uz-stehovalo-19-tisic-rodin/>, 29. 3. 2014).

Dabène, Olivier (2009). *The Politics of Regional Integration in Latin America* (New York: Palgrave Macmillan).

Davies, Wyre (2014). Argentine leader faces protests over economic woes. *BBC News* (<http://www.bbc.com/news/world-latin-america-26542445>, 23. 3. 2014).

Destradi, Sandra (2008). Empire, Hegemony, and Leadership: Developing a Research Framework for the Study of Regional Powers. *GIGA Working Papers*, No. 79, s. 1-30.

Díez, Jordi – Nicholls, Ian (2006). The Mexican Armed Forces In Transition. *Strategic Studies Institute* (dostupné na: <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/display.cfm?pubID=638>, 25. 4. 2014).

Enerdata (2013). *Argentina energy report*.

European Commission (2007). *Argentina Country Strategy Paper 2007-2013*, s. 1-52.

European Commission (2013). *Trade – Argentina* (<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/argentina/>, 23. 3. 2014).

Flannery, Nathaniel Parish (2013a). What Does Mexico's Oil Industry Reform Mean For Investors? *Forbes* (<http://www.forbes.com/sites/nathanielparishflannery/2013/12/16/what-does-mexicos-oil-industry-reform-mean-for-investors/>, 21. 3. 2014).

Flannery, Nathaniel Parish (2013b). Is Drug War Violence Scaring Away Mexico's Spring Break Tourists? *Forbes* (<http://www.forbes.com/sites/nathanielparishflannery/2013/03/18/is-drugwar-violence-scaring-away-mexicos-spring-break-tourists/>, 28. 3. 2014).

Flemes, Daniel (2007). Conceptualising Regional Power in International Relations – Lessons from the South African Case. *GIGA Working Papers*, No. 53, s. 1-59.

Flemes, Daniel (2010). Brazil: Strategic Options in the Changing World Order. In: Flemes, Daniel, *Regional Leadership in the Global System* (Farnham: Ashgate Publishing Limited), s. 93-112.

Froio, Nicole (2014). Brazil's government has set the favelas and middle classes against each other. *The Guardian* (<http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/feb/08/brazil-government-set-favelas-against-middle-classes>, 29. 3. 2014).

Galbraith, James K. – Spagnolo, Laura T. – Pinto Sergio (2007). Economic Inequality and Political Power: A comparative Analysis of Argentina and Brazil. *Business and Politics*, Vol. 9, Issue 1, Article 3, s. 1-23.

Garibian, Pablo (2011). Analysis: Mexico needs more defense spending to fight cartels. *Reuters* (<http://www.reuters.com/article/2011/05/26/us-mexico-defense-idUSTRE74P7R420110526>, 2. 3. 2014).

Garman, Christopher – Young, Clifford (2013). Brazil's protests are not just about the economy. *Reuters* (<http://blogs.reuters.com/great-debate/2013/06/21/brazils-protests-are-not-just-about-the-economy/>, 29. 3. 2014).

Genna, M. Gaspare – Hiroi, Taeko (2007). Brazilian Regional Power in the Development of Mercosul. *Latin American Perspectives*, Vol. 34, No. 5, s. 43-57.

Giannangeli, Marco (2014). New arms threat: Argentina's £3 billion boost to military. *Express* (<http://www.express.co.uk/news/world/461327/New-arms-threat-Argentina-s-3billion-boost-to-military>, 14. 4. 2014).

Grazina, Karina (2010). Argentina revives its nuclear energy ambitions. *Reuters* (<http://www.reuters.com/article/2010/09/09/us-argentina-energy-nuclear-idUSTRE6884TS20100909>, 10. 3. 2014).

Gupta, Girish (2013). Brazil's Protests: Social Inequality and World Cup Spending Fuel Mass Unrest. *Time* (<http://world.time.com/2013/06/18/brazils-protests-social-inequality-and-world-cup-spending-fuel-mass-unrest/>, 29. 3. 2014).

Helman, Christopher (2013). How Oil Reforms Could Trigger Mexico's Biggest Economic Boom In A Century. *Forbes* (<http://www.forbes.com/sites/christopherhelman/2013/10/01/mexicos-oil-reforms-set-to-trigger-biggest-economic-boom-in-100-years/>, 23. 3. 2014).

Honzák, František – Pečenka, Marek (1999). *Státy a jejich představitelé* (Praha: Nakladatelství Libri).

Huntington, Samuel (1999). The Lonely Superpower. *Foreign Affairs*. (<http://www.foreignaffairs.com/articles/54797/samuel-p-huntington/the-lonely-superpower>, 29. 1. 2014).

IBGE – Instituto Brasileiro de Geografia e Estatística (2010). *2010 Census: 11,4 million Brazilians (6.0 %) live in subnormal agglomerates* (<http://censo2010.ibge.gov.br/en/noticias-censo?busca=1&id=3&idnoticia=2057&view=noticia>, 18. 4. 2014).

IFLR (2013). Energy reforms to transform Mexican economy. *International Financial Law Review*, Vol. 32, Issue 6, s. 94.

Lee, Brianna (2014). Mexico's Drug War. *Council on Foreign Relations* (<http://www.cfr.org/mexico/mexicos-drug-war/p13689>, 28. 3. 2014).

Long, Gideon (2013). Latin America is enjoying the good times – at last. *BBC News* (<http://www.bbc.com/news/business-21146858>, 10. 3. 2014).

Lyons, John (2014). Argentina Nears Its Regularly Scheduled Meltdown. *Wall Street Journal* (<http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424052702303775504579395410659013956>, 23. 3. 2014).

Malamud, Andrés (2011a). A Leader Without Followers? The Growing Divergence Between the Regional and Global Performance of Brazilian Foreign Policy. *Latin American Politics and Society*, Vol. 53, Issue 3, s. 1-24.

Malamud, Andrés (2011b). Argentine Foreign Policy under the Kirchners: Ideological, Pragmatic, or Simply Peronist? In: Gardini Gian Luca – Lambert, Peter, *Latin American Foreign Policies* (New York: Palgrave Macmillan), s. 87-102.

Mallén, Patricia Rey (2013). Poverty Increases In Mexico To 45 Percent Of Population: 53 Million Mexicans Under Poverty Line. *International Business Times* (<http://www.ibtimes.com/poverty-increases-mexico-45-percent-population-53-million-mexicans-under-poverty-line-1364753>, 12. 4. 2014).

Mallén, Patricia Rey (2014). Will Mexico Surpass Brazil As Latin America's Largest Economy? Steadier Growth And Credit Ratings Suggest The Answer Is Yes. *International Business Times* (<http://www.ibtimes.com/will-mexico-surpass-brazil-latin-americas-largest-economy-steadier-growth-credit-ratings-suggest>, 21. 3. 2014).

Markeline (2012). *Country Profile Series – Argentina In-depth PESTLE insights*.

Marketline (2013). *Country Profile Series - Mexico In-depth PESTLE insights*.

Miroff, Nick (2013). Pope Francis faces scrutiny over Argentina's 'Dirty War'. *The Washington Post* (http://www.washingtonpost.com/world/europe/popes-role-in-dirty-war-under-scrutiny/2013/03/15/53d6e3e6-8da3-11e2-b63f-f53fb9f2fcb4_story.html, 30. 3. 2014).

Munck, Ronaldo (2004). Argentina, or the Political Economy of Collapse. *Int. Journal of Political Economy*, Vol. 31, No. 3, s. 67-88.

- NAFTA (2013). *North American Free Trade Agreement – About* (http://www.naftanow.org/about/default_en.asp, 26. 3. 2014).
- Navarrette, Ruben Jr. (2012). Is Peña Nieto good news for Mexico? *CNN* (<http://edition.cnn.com/2012/07/03/opinion/navarrette-mexico-election/>, 5. 3. 2014).
- Nolte, Detlef (2010). How to compare regional powers: Analytical concepts and research topics. *Review of International Studies*, Vol. 36, s. 881-991.
- NTI – National Threat Initiative (2014). *Country profiles – Brazil* (<http://www.nti.org/country-profiles/brazil/>, 23. 2. 2014).
- Nye, Joseph (2009). Smart Power It's a blend of soft and hard. *Leadership Excellence*. February 2009, s. 18.
- Ocampo, José Antonio (2013). The Latin American Debt Crisis in Historical Perspective. *Initiative for Policy Dialogue – Network Paper*.
- OECD (2013). *Economic Surveys MEXICO Overview*. s. 1-42.
- O'Neil, Shannon K. (2014) Mexico. *Foreign Affairs*, Vol. 93, Issue 1, s. 11-16.
- Perez, Marcela Alvarez – Berger, Mark T. (2009). Bordering on the Ridiculous: MexAmerica and the New Regionalism. *Alternatives*, No. 34, s. 1-16.
- Prys, Miriam (2008). Developing a Contextually Relevant Concept of Regional Hegemony: The Case of South Africa, Zimbabwe and „Quiet Diplomacy“. *GIGA Working Papers*, No. 77, s. 1-31.
- Prys, Miriam (2010). Hegemony, Domination, Detachment: Differences in Regional Powerhood. *International Studies Review*, No. 12, s. 479-504.
- Prys, Miriam (2012). *Redefining Regional Power in International Relations: Indian and South African perspectives* (Routledge: Abingdon).

Rabobank Economic Research Department (2013). *The Mexican 1982 debt crisis* (<https://economics.rabobank.com/publications/2013/september/the-mexican-1982-debt-crisis/>, 16. 3. 2014).

Reuters (2010). *Brazil executives' salaries top London, New York* (<http://www.reuters.com/article/2010/12/10/brazil-executives-idUSN1028825320101210>, 13. 4. 2014).

Reuters (2013a). *UK accuses Argentina of commercial bullying over Falklands drilling* (<http://www.reuters.com/article/2013/12/16/britain-argentina-falklands-idUSL6N0JV3L520131216>, 4. 3. 2013).

Reuters (2013b). *UK says Argentina using Falklands row to distract from economic woes* (<http://www.reuters.com/article/2013/12/17/britain-argentina-falklands-idUSL6N0JW48220131217>, 10. 3. 2013).

Reuters (2013c). *Tourism firms to invest \$8.6 billion in Mexico over three years: President* (<http://www.reuters.com/article/2013/08/21/us-mexico-tourism-idUSBRE97K12T20130821>, 28. 3. 2014).

Reuters (2014). *UK minister's visit to contested Falklands angers Argentina* (<http://www.reuters.com/article/2014/02/10/britain-argentina-falklands-idUSL5N0LF3AL20140210>, 4. 3. 2013).

Rogers, Simon (2012). Military spending: how much does the military cost each country, listed. *The Guardian* (<http://www.theguardian.com/news/datablog/2012/apr/17/military-spending-countries-list>, 14. 4. 2014).

Shoichet, Catherine E. (2013). Argentina weights putting Pope Francis' face on a coin. *CNN* (<http://edition.cnn.com/2013/11/27/world/americas/argentina-pope-francis-coin/>, 30. 3. 2014).

Scholvin, Sören (2012). Emerging non-OECD countries: global shifts in power and geopolitical regionalization. *Journal of Academic Research in Economics*, Vol. 4, No. 1, s. 11-35.

SIPRI (2014). *SIPRI Military Expenditure Database* (dostupné na: http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database, 21. 4. 2014).

Soares de Lima, Maria Regina – Hirst, Mônica (2006). Brazil as an intermediate state and regional power: action, choice and responsibilities. *International Affairs*, Vol. 82, Issue 1, s. 21-40.

The Economist (2010). *Mexico's economy – Bringing NAFTA back home* (<http://www.economist.com/node/17361528>, 11. 3. 2014).

The Economist (2011). *Executive pay in Brazil – Top whack* (<http://www.economist.com/node/18010831>, 29. 3. 2014).

The Economist (2013a). *Why is South Africa included in the BRICS?* (<http://www.economist.com/blogs/economist-explains/2013/03/economist-explains-why-south-africa-brics>, 26. 2. 2014).

The Economist (2013b). *Latin America No longer the crisis continent?* (<http://www.economist.com/blogs/freeexchange/2013/12/latin-america>, 10. 3. 2014).

The Economist (2013c). *Mexico's maquiladoras Big maq attack* (<http://www.economist.com/news/business/21588370-50-year-old-export-industry-provides-millions-jobs-has-reinvent-itself-quickly>, 28. 3. 2014).

The Economist (2014). *Argentina's economy – A lull in the fighting* (<http://www.economist.com/blogs/americasview/2014/03/argentinas-economy>, 23. 3. 2014).

The Guardian (2012). *Argentiniens protest against their government, corruption and crime* (<http://www.theguardian.com/world/2012/nov/09/argentiniens-protest-corruption-crime>, 30. 3. 2014).

The Huffington Post (2013). *First Latino Pope: 5 Reasons The Cardinals Picked Argentina's Jorge Mario Bergoglio* (http://www.huffingtonpost.com/2013/03/13/first-latino-pope-5-reasons-jorge-mario-bergoglio_n_2869970.html, 30. 3. 2014).

The Rio Times (2011). *Executives in Brazil are the Highest Paid* (<http://riotimesonline.com/brazil-news/rio-business/executives-in-brazil-are-highest-paid/#>, 13. 4. 2014).

The Washington Post (2003). *Timeline: Argentina's Road to Ruin* (<http://www.washingtonpost.com/wp-srv/business/articles/argentinatimeline.html>, 12. 3. 2014).

The World Bank (2014a). *Brazil Overview* (<http://www.worldbank.org/en/country/brazil/overview>, 22. 3. 2014).

The World Bank (2014b). *Argentina Overview* (<http://www.worldbank.org/en/country/argentina/overview>, 23. 3. 2014).

The World Bank (2014c). *GDP growth (annual %)* (<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries/MX-BR-AR?display=graph>, 24. 3. 2014).

The World Bank (2014d). *Country and region specific forecast and data* (<http://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects/data?region=LAC>, 24. 3. 2014).

The World Bank (2014e). *Poverty & Equity – Region Latin America & Caribbean* (<http://povertydata.worldbank.org/poverty/region/LAC>, 4. 4. 2014).

The World Bank (2014f). *Literacy rate, adult total* (<http://data.worldbank.org/indicator/SE.ADT.LITR.ZS/countries/AR-MX-BR?display=graph>, 4. 4. 2014).

The World Bank (2014g). *International tourism, number of arrivals* (http://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.ARVL/countries/MX-BR-AR?order=wbapi_data_value_2012%20wbapi_data_value%20wbapi_data_value-last&sort=desc&display=graph, 6. 4. 2014).

The World Bank (2014h). *Gini Index* (<http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI/countries/BR-AR-MX?display=graph>, 6. 4. 2014).

Thies, Cameron (2008). The construction of a Latin American Interstate Culture of Rivalry. *International Interactions*, Vol. 34, s. 231-257.

Tovrov, Daniel (2011). 5 Biggest Slums in the World. *International Business Times* (<http://www.ibtimes.com/5-biggest-slums-world-381338>, 18. 4. 2014).

Trading Economics (2014) *Brazil Exports* (<http://www.tradingeconomics.com/brazil/exports>, 22. 3. 2014).

UNDP (2014). *Human Development Index and its components* (<https://data.undp.org/dataset/Table-1-Human-Development-Index-and-its-components/wxub-qc5k>, 13. 4. 2014).

UN Elections (2014). *Five New Non-Permanent Security Council Members for 2013-2014* (<http://www.unelections.org/?q=node/2393>, 8. 3. 2014).

UN News Centre (2014). *Ban congratulates Argentine Foreign Minister on Security Council seat* (<http://www.un.org/apps/news/story.asp/story.asp?NewsID=43354&Cr=argentina&Cr1#.Uxs12PI5PMY>, 8. 3. 2014).

Unesco (2014a). *Social Inclusion in Brazil* (<http://www.unesco.org/new/en/brasil/ia/social-and-human-sciences/social-inclusion/>, 29. 3. 2014).

Unesco (2014b). *Inclusive Education in Brazil* (<http://www.unesco.org/new/en/brasil/ia/education/inclusive-education/>, 29. 3. 2014).

U.S. Energy Information Administration (2013a). *Overview data for Argentina* (<http://www.eia.gov/countries/country-data.cfm?fips=AR&trk=m>, 12. 4. 2014).

U.S. Energy Information Administration (2013b). *Overview data for Brazil* (<http://www.eia.gov/countries/country-data.cfm?fips=BR>, 12. 4. 2014).

U.S. Energy Information Administration (2013c). *Overview data for Mexico* (<http://www.eia.gov/countries/country-data.cfm?fips=MX&trk=m>, 12. 4. 2014).

Waisová, Šárka (2009). *Úvod do studia mezinárodních vztahů* (Praha: Aleš Čeněk).

Weisbrot, Mark (2014) NAFTA: 20 years of regret for Mexico. *The Guardian* (<http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/jan/04/nafta-20-years-mexico-regret>, 11. 3. 2014).

Weiss, Stanley (2000). Mexico After NAFTA Becomes a New Home for Democracy. *The New York Times* (http://www.nytimes.com/2000/06/28/opinion/28iht-edstan.t_0.html, 26. 3. 2014).

Wieczner, Jen (2014). Why 2014 Could Be Mexico's Year. *Fortune*, Vol. 169, Issue 1, s. 37-39.

8. Resumé

After the end of the Cold War, new opportunities arised for world panregions and especially for their leading countries. In new multipolar system, these regions and leading countries tries to gain their influence and decisive power, and also enrich the list of world's leading powers. One of these panregions is Latin America, where three potential players compete for the position of the leader of this region. This paper analyze and discuss the competition and rivalry of Mexico, Brazil, and Argentina on the base of theoretical concept of regional hegemony. At the beginning, concept of regional hegemony is introduced, and its main features are defined. Because of their characteristics, features can be sorted into three subgroups of geopolitical, economic, and socio-cultural ones. Each of this subgroups compose a part of presented bachelor thesis, where on the base of defined hegemonic features potencial regional hegemons are compared. The aim of this thesis is to determine which of the selected counties fulfils the requirements of regional hegemon the most, and in that manner predict, what country is endowed with the potential to become leading country of Latin America.